ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 62ον. ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1926. Ἀριθ. 4

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΟΝΤΩΣ ΑΝΕΣΤΗ

«Εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν» (Πρὸς Κορινθίους Α΄. ιε΄. 14).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν γνωρισμάτων, δι᾽ ὧν ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διακρίνεται πάσης ἄλλης, εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἢ ἀνθρωπίνων θεωριῶν εἶναι πλήρεις ἢ στηρίζονται εἰς μυθώδεις παραδόσεις ἀναγομένας πάντοτε εἰς προϊστορικὴν ἐποχήν, ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ***ἐρείδεται ἐπὶ γεγονότων ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους,*** *τὰ δὲ γεγονότα ταῦτα* ***συνέβησαν ἐν ἱστορικῇ ἐποχῇ,*** *καθ᾽ ἣν μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἀμφέβαλλον περὶ πάντων καὶ ἐξήταζον τὰ πάντα, ἀφ᾽ οὗ ἡ φιλοσοφία εἶχε καταρρίψει τοὺς μυθολογουμένους θεοὺς καὶ εἶχε διασείσει τὴν εὐπιστίαν τῶν πολλῶν.*

Ὁ λόγος, δι᾽ ὃν ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι τοσοῦτον συνυφασμένη μὲ γεγονότα, εἶναι ὅτι ***κέντρον αὐτῆς καὶ πυρὴν εἶναι πρόσωπον*** *ὑπάρξαν καὶ ζῆσαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Δύνασαι ἀπὸ πάσης ἄλλης θρησκείας ν᾽ ἀφαιρέσῃς τὸν ἱδρυτὴν αὐτῆς, χωρὶς νὰ μεταβάλῃς τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτῆς διδασκαλίας περὶ Θεοῦ, περὶ ἀνθρώπου, περὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν καὶ περὶ τῶν καθηκόντων καὶ ἐλπίδων τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς. Ἀλλ᾽ ἐὰν ἀφαιρέσῃς ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀφαιρεῖς τὸ πᾶν· δέν σοι ὑπολείπεται πλέον, εἰ μὴ αἱ ἠθικαὶ αὐτοῦ διδασκαλίαι καὶ ἐντολαί, αἵτινες, καίπερ ἀποτελοῦσαι τὸ ὕψιστον καὶ τελειότατον ἠθικὸν σύστημα, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν εἰ μὴ ὡς ἡ πρακτικὴ μόνον ὄψις τῆς θρησκείας, ὡς ἡ ὀροφὴ τῆς οἰκοδομῆς, ἥτις ἀπαιτεῖ καὶ προϋποτίθησι θεμέλια καὶ τοίχους, ἢ ὡς ὁ καρπὸς ὁ γλυκὺς καὶ εὐάρεστος, ὅστις ὅμως εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς καλῆς καταστάσεως ῥίζης καὶ κορμοῦ καὶ κλάδων. Ἡ Χριστιανικὴ ἠθικὴ εἶναι μὲν ἡ ὑψίστη καὶ τελειοτάτη ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ᾽ εἶναι ἀδύνατος καὶ ἀνεκτέλεστος ἄνευ τῆς προσωπικῆς καὶ πραγματικῆς ἐνεργείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰπόντος: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰωάν. ιε΄. 5).*

Μεταξὺ δὲ τῶν γεγονότων τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας κεντρικώτατον μὲν καὶ οὐσιωδέστατον εἶναι ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, σπουδαιότατον δὲ καὶ δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ***κορωνὶς καὶ ἐπισφράγισις πάντων τῶν λοιπῶν εἶναι ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις αὐτοῦ.*** *Διότι τίς ἤθελε πιστεύσει ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἀληθινὸν πρόσωπον μαστιγωθὲν καὶ ἐμπαιχθὲν καὶ ἐπονειδίστως ἀποθανὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ; Πόθεν δ᾽ ἤθελε πεισθῇ τις ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς*

τῷ ὄντι ἀπέθανεν οὐχὶ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι οὕτως ἱκανοποίησε διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὴν θείαν δικαιοσύνην, ἐὰν μὴ αὐτὸς ἐπανήρχετο ἐνδόξως εἰς ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν; καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι **Σωτὴρ ἱκανὸς νὰ σώζῃ ἐκ τοῦ θανάτου** τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἐὰν μὴ πρῶτος αὐτὸς ἐνίκα τὸν θάνατον ἀνιστάμενος ἐκ τῶν νεκρῶν;

Διὰ τοῦτο ἦτο ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον οἱ πρῶτοι κήρυκες τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, οἱ Ἀπόστολοι, **νὰ εἶχον ἰδεῖ τὸν Κύριον μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν αὐτοῦ** καὶ οὕτως ἐν καλῇ συνειδήσει καὶ μετὰ πολλῶν λεπτομερειῶν νὰ δύνανται νὰ μαρτυρῶσι περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος τούτου. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν πάσῃ περιστάσει, καθ' ἣν ἐλάλησαν πρὸς τὸν λαὸν καλοῦντες αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ πίστιν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εὑρίσκομεν αὐτοὺς χρῆσιν ποιουμένους τῆς ἰδίας ἑαυτῶν μαρτυρίας περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Εἰς τὰ τέσσαρα πρῶτα κεφάλαια τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τέσσαρες ὁμιλίαι τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου εὑρίσκονται, καὶ τῶν τεσσάρων δὲ ὑπόθεσις εἶναι ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ Ἰσραὴλ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς Ἰησοῦς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ, ζῶντος ἤδη καὶ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθημένου, κηρύττεται εἰς πάντας μετάνοια καὶ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν. Τοιοῦτον ἦτο καὶ τοῦ Παύλου τὸ κήρυγμα· διὸ ἔλεγεν, «Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, μάταιον λοιπὸν εἶναι τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ματαία δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν».

Τοιαύτης οὔσης τῆς σπουδαιότητος τοῦ γεγονότος τούτου, θὰ ἐξετάσω ἐνταῦθα τὰς **ἀποδείξεις**, ἐφ' ὧν ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι στηριζόμενοι δυνάμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὄντως ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη· ἔπειτα δὲ θὰ ὑποδείξω διὰ βραχέων εἰς τί **πρακτικὸν συμπέρασμα** πρέπει νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς ἡ βεβαιότης περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Α΄. Ποίαν τινὰ ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως δικαιούμεθα νὰ ἀπαιτῶμεν. Πᾶσα ἀλήθεια ἔχει καὶ τὴν ἀνάλογον ἀπόδειξιν. Ἡ μαθηματικὴ ἀλήθεια ἀποδεικνύεται διὰ συλλογισμοῦ, ἔχει ἀπόδειξιν συλλογιστικήν· ἡ φυσικὴ ἀλήθεια ἀποδεικνύεται διὰ πειράματος, ἔχει ἀπόδειξιν πειραματικήν· ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἔχει ἀπόδειξιν ἱστορικήν, τὴν διὰ **μαρτυριῶν καὶ μνημείων**. Οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ πειραματικὴν ἀπόδειξιν προκειμένου περὶ ἀληθείας μαθηματικῆς, οὔτε μαθηματικὴν ἀπόδειξιν προκειμένου περὶ ἀληθείας ἱστορικῆς, ἀλλὰ πάντοτε τὴν ἀνάλογον ἀπόδειξιν πρέπει ἕκαστος ν' ἀπαιτῇ.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὖσα ἀλήθεια ἱστορική, ἐπιδέχεται μόνον ἱστορικὴν ἀπόδειξιν. Καὶ θέλομεν ταχέως ἰδεῖ ὅτι ἡ ἀπόδειξις αὕτη εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρὰ καὶ ἀναντίρρητος, ὥστε οὐδένα τόπον ἀμφιβολίας ἀφίνει περὶ τοῦ γεγονότος, ἀναγκάζουσα πάντα λογικὸν ἄνθρωπον νὰ κάμψῃ τὸ γόνυ εἰς τὴν Θεότητα ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἅπαξ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσενεγκὼν ἑαυτὸν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τοῦ τάφου, καὶ ἔκτοτε ζῇ καὶ βασιλεύει, ἕως οὗ τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ πάντες ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Β΄. Ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως. Τὴν περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ἀπόδειξιν ἀποτελεῖ κυρίως ἡ **μαρτυρία τῶν ἀποστόλων**. Ἵνα δ' ἐκτιμήσωμεν προσηκόντως

τὴν ἀξίαν μαρτυρίας τινός, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ μάρτυρος, τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς εὑρίσκετο, ὅτε ἐξέφερε τὴν μαρτυρίαν του, καὶ τοὺς καρπούς, οὓς ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ ἔδρεψεν ἢ προσεδόκα ὅτι ἤθελε δρέψῃ.

Οἱ ἀπόστολοι ἀνῆκον πάντες εἰς τὴν κατωτάτην τάξιν τῆς Ἰουδαϊκῆς κοινωνίας, πλὴν τοῦ Παύλου, ὅστις ὅμως βραδύτερον ἐπεστράφη εἰς τὸν Χριστιανισμόν· οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν ἁλιεῖς — ἄνθρωποι ἄμοιροι παιδείας καὶ ἀναπτύξεως, καὶ ὑπὸ πνευματικὴν δ' ἔτι ἔποψιν τοσοῦτον ὀλίγον κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πεφωτισμένοι, ὥστε ἐθεώρουν μὲν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος (Ματθ. ις' 16) καὶ τὸν ὑπὸ τῶν προφητῶν ἐπηγγελμένον Μεσσίαν, ἀνέμενον ὅμως παρ' αὐτοῦ ὅ,τι καὶ οἱ λοιποὶ σύγχρονοι αὐτῶν Ἰσραηλῖται, δηλ. κοσμικὴν βασιλείαν ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, καθ' ἣν αὐτοὶ ἐκολακεύοντο ὅτι ἔμελλον νὰ καταλάβωσι τὰς πρώτας θέσεις ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ καθήμενοι (Ματθ. κ'. 20, 21). Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀφ' οὗ ἐπὶ τριετίαν ματαίως περιέμενε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους νὰ προδώσῃ αὐτὸν εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τοὺς ζητοῦντας τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἢ ὅπως ἐξαναγκάσῃ οὕτως αὐτὸν νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ λάβῃ καὶ αὐτὸς τὸ ἀνῆκον αὐτῷ μέρος τῆς εὐτυχίας, ἢ ὅπως κερδήσῃ χρήματα παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ κορέσῃ τὴν ἀκόρεστον φιλαργυρίαν του — ἤλπιζε δὲ βεβαίως ὅτι θὰ ἐλάμβανε πάμπολλα — οἱ δὲ ἕνδεκα, ἀφ' οὗ ὁ διδάσκαλος αὐτῶν παρεδόθη, διεσκορπίσθησαν κατ' ἀρχάς, ἐγκαταλιπόντες αὐτὸν μόνον εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀσπόνδων αὐτοῦ ἐχθρῶν, δύο δὲ μόνον ἠκολούθησαν αὐτὸν μέχρι τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ καὶ οὗτοι μὲ προφανῆ ἀτολμίαν, ὁ μὲν Ἰωάννης ποιούμενος χρῆσιν παλαιᾶς γνωριμίας μὲ τοὺς ὑπηρέτας τοῦ ἀρχιερέως εἰσῆλθεν ὡς ἁπλοῦς θεατὴς τῶν γινομένων, ὁ δὲ θερμότατος πάντων τῶν ἀποστόλων Πέτρος εἰσῆλθε περιδεὴς διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Ἰωάννου, εἰς δὲ τὴν πρώτην ἐρώτησιν περὶ τῶν πρὸς τὸν καταδιωκόμενον Ἰησοῦν σχέσεων αὐτοῦ ἐτράπη εἰς ἄρνησιν. Ὁποῖος ἔλεγχος ἀδυναμίας χαρακτῆρος τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων καὶ προθυμοτάτου νὰ καυχηθῇ ὅτι καὶ εἰς θάνατον ἑτοίμως ἤθελεν ἀκολουθήσῃ τὸν θεῖον διδάσκαλον! Καὶ ἂν αὐτός, ὁ κορυφαῖος, ἐδείχθη τοιοῦτος, ὁποῖοι ἠδύναντο νὰ εἶναι οἱ λοιποί; Ἀλλ' ἐδείχθησαν ὁποῖοι ἦσαν, διότι οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τοῦ ἀρχιερέως ἀπαγόμενον, πλὴν τῶν δύο μνημονευθέντων, οὐδεὶς δὲ εἰς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐπλησίασε πλὴν τοῦ Ἰωάννου. Ἄνθρωποι λοιπὸν ἀμαθεῖς, ἀγράμματοι, ἀνεπίδεκτοι μεγάλων πραγμάτων καὶ σχεδίων, ἄτολμοι δ' εἰς ὑπερβολήν, οὐδόλως παράδοξον ὅτι μόλις συνῆλθον ἐκ τῆς διασκορπίσεως, κατέφυγον εἰς τὸ ὑπερῷον, ὅπου μετὰ τοῦ διδασκάλου εἶχον φάγει τὸ τελευταῖον δεῖπνον, καὶ ἔκλεισαν καὶ ἠσφάλισαν καλῶς τὰς θύρας ἐκ φόβου μὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἤθελον ἀνεύρει αὐτοὺς καὶ καταδιώξῃ, ὡς κατεδίωξαν μέχρι θανάτου τὸν διδάσκαλον· οὐδ' ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸν νοῦν τινος ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ φανῇ εἰς τὰς ὁδούς. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τί ἐγίνετο ἔξω; Οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐκόρεσαν τὸν φθόνον αὐτῶν βλέποντες τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐξεδήλωσαν τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος ἐμπαίζοντες αὐτὸν ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του, ἐπὶ τέλους προσῆλθον εἰς τὸν Πιλάτον, ἵνα ἀπαιτήσωσι νὰ συνθλασθῶσι τὰ σκέλη τῶν σταυρωθέντων καὶ ταφῶσι τὰ πτώματα, πρὶν ἢ δύσῃ

ὁ ἥλιος καὶ ἀρχίσῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Ἡ αἴτησις αὐτῶν ἐξετελέσθη, ἀλλ' ὀστοῦν τοῦ Χριστοῦ δὲν συνετρίβη, ἀφ' οὗ ἤδη ἦτο νεκρός, ἀλλὰ στρατιώτης ἐκέντησε τὴν πλευρὰν αὐτοῦ διὰ τῆς λόγχης, καὶ ἐκ τῆς πληγῆς ἔρρευσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, ἐξ οὗ σαφῶς ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ σταυρωθεὶς εἶχεν ἀποθάνει, ἀφ' οὗ τὸ ἐν τῷ περικαρδίῳ συσσωρευθὲν αἷμα εἶχεν ἀποσυντεθῇ εἰς τὴν αἱματώδη ὕλην καὶ τὸν ὑδατώδη ὀρρόν. Ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὁ Νικόδημος, ἐν κρυπτῷ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀνέλαβον τὰ τῆς ταφῆς, οἱ δ' ἔνοχοι ἀρχιερεῖς, οἱ καὶ νεκρὸν φοβούμενοι τὸν ἀδίκως καταδιωχθέντα καὶ καταδικασθέντα, ἔσπευσαν νὰ σφραγίσωσι τὸν φράττοντα τὸ μνῆμα αὐτοῦ λίθον νὰ θέσωσι δὲ καὶ φυλακὴν στρατιωτῶν περὶ αὐτό.

*Οὕτω **πᾶσα ψευδὴς ἀνάστασις τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατέστη ἀπολύτως ἀδύνατος.** Ἠδύναντο οἱ ἀπόστολοι νὰ κηρύξωσι δημοσίᾳ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν; Ἀλλ' ἡ ἀναίρεσις τοῦ κηρύγματος αὐτῶν θὰ ἦτο πρόχειρος· οἱ ἀκούοντες θὰ ἀπήρχοντο εἰς τὸν τάφον καὶ εὑρίσκοντες ἐκεῖ τὸ πτῶμα θὰ ἐξήλεγχον τῶν κηρύκων τὴν ψευδολογίαν. Ἀλλὰ μὴ ἠδύναντο οἱ ἀπόστολοι νὰ κλέψωσι τὸ σῶμα κοιμωμένων τῶν φυλάκων; Πρῶτον εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν εἰς τὰς φρουρὰς αὐτῶν αὐστηροὶ εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι· ἔπειτα καὶ ἂν ἐκοιμῶντο οἱ φύλακες, ἀδύνατον θὰ ἦτο νὰ μὴ ἐξυπνήσωσιν, ἀφ' οὗ τοσοῦτος κρότος καὶ θόρυβος θὰ ἐγίνετο ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἵνα κοπῶσι τῶν σφραγίδων τὰ σχοινία καὶ ἀποκυλισθῇ ὁ λίθος, ὁ ὁποῖος ἦτο «μέγας σφόδρα», καὶ ἀπογυμνωθῇ τὸ πτῶμα ἀπὸ τῶν σινδόνων καὶ τοῦ σουδαρίου, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ ἀλείμματος σμύρνης καὶ ἀλόης ἦσαν ἐπικεκολλημένα, καὶ ν' ἀποκομισθῇ ὁ νεκρὸς ἐκ τοῦ μέσου τῶν φυλάκων. Καὶ κωφοὶ τῇ ἀληθείᾳ ἂν ἦσαν οἱ φύλακες, ἤθελον ἀφυπνισθῇ. Ἔπειτα, τίς ἐκ τῶν ἀποστόλων ἢ μαθητῶν ἤθελεν ἀποτολμήσει τὴν κλοπήν; Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ διδασκάλου ἔτυχε νὰ εἶναι τετυλιγμένος σινδόνα καὶ εὐθὺς ὡς οἱ νεανίσκοι ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κατέλιπε τὴν σινδόνα καὶ ἀνεχώρησε γυμνὸς (Μάρκ. ιδ' 51); ἢ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἠκολούθησεν αὐτὸν μακρόθεν καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀρχιερέως τρὶς κατ' ἐπανάληψιν ἠρνήθη αὐτὸν καταναθεματίζων καὶ ὀμνύων;*

*Ὁ χαρακτὴρ λοιπὸν τῶν ἀποστόλων ἦτο τοιοῦτος, καὶ αἱ περιστάσεις, ἐν αἷς εὑρέθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἦσαν τοιαῦται, ὥστε ἦτο **ὅλως ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπιχειρήσωσι νὰ διαδώσωσι φήμην** ὅτι ὁ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς καὶ σταυρωθεὶς Ἰησοῦς ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, **ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ἀληθές.** Οὐ μόνον δὲ ἀδύνατον ἦτο νὰ πλάσωσιν ὅτι ἀνέστη, ἐὰν μὴ εἶχεν ὄντως ἀναστῇ, ἀλλ' ἀδύνατον ἦτο καὶ αὐτοὶ **νὰ πιστεύσωσιν εἰς μαρτυρίαν ἄλλων ὅτι ἀνέστη**, ἐὰν μὴ ἔβλεπον αὐτὸν πρῶτον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς καὶ ἐψηλάφουν αὐτὸν μὲ τὰς ἰδίας αὐτῶν χεῖρας. Ὅτε αἱ γυναῖκες, αἱ ἀπελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον τῇ Κυριακῇ λίαν πρωὶ ἦλθον πρὸς αὐτοὺς λέγουσαι ὅτι εἶδον ὀπτασίαν ἀγγέλων καὶ τὸν τάφον κενὸν οἱ ἀπόστολοι ἠπίστουν πρὸς αὐτάς, καὶ ἐφάνησαν φλυαρία οἱ λόγοι αὐτῶν (Λουκ. κδ' 11), ἕως οὗ εἶδον αὐτὸν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἰσελθόντα εἰς τὸ ὑπερῷον, ὅπου ἐκάθηντο πεφοβισμένοι, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· καὶ ὅμως πάλιν, ὅτε μετὰ ταῦτα συνήντησεν αὐτοὺς ἐν Γαλιλαίᾳ, οἱ μὲν αὐτῶν προσεκύνησαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐδίστασαν (Ματθ. κη' 17), δυσπιστοῦντες εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν*

ὅρασιν, ἕως οὗ καὶ ἐψηλάφησαν αὐτόν, καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν, ὅτε καὶ ἐπείσθησαν ὅτι πνεῦμα ἢ φάντασμα σάρκα καὶ ὀστέα δὲν ἔχει ὡς εἶχεν αὐτὸς (Λουκ. κδ' 36—42). Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ τοσοῦτον νωθροὶ καὶ βραδεῖς εἰς τὸ νὰ πιστεύσωσι γεγονὸς ἱκανοποιοῦν τὰ πρὸς τὸν διδάσκαλον θερμὰ αἰσθήματα, πῶς ἠδύναντο νὰ διαδώσωσι τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην, ἐὰν ἦτο ψευδής. Ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἀφ' οὗ ἐβεβαιώθησαν ἐξ αὐτοψίας ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν ἐκ νεκρῶν ἀνέστη καὶ ἔζη, δὲν ἐνόμισαν ἀναγκαῖον δι' αὐτοὺς νὰ διαδώσωσιν ὅσα ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐπίστευσαν ὅτι ἡ ἀποστολικὴ αὐτῶν περίοδος ἔληξε, καὶ **ἐπανῆλθον εἰς τὴν λίμνην** τῆς **Γαλιλαίας**, ἵνα ἐξασκήσωσι τὸ πρῶτον ἐπάγγελμα αὐτῶν, τὴν ἁλιείαν· **μόνον δὲ κατὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου**, ὅτε ἔλαβον ῥητὴν παραγγελίαν παρ' αὐτοῦ ν' ἀπέλθωσι **καὶ** μαθητεύσωσιν εἰς αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη καὶ ῥητὴν διαβεβαίωσιν τῆς μετ' αὐτῶν διηνεκοῦς αὐτοῦ παρουσίας ἐνεψυχώθησαν, καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ Πνεύματος λαβόντες κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἤρξαντο κηρύττοντες τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

Οὕτω σαφῶς καταδείκνυται ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν ἀποστόλων περὶ τῆς ἀναστάσεως εἶναι **μαρτυρία ἀληθής**, μὴ ὑποκειμένη εἰς μηδεμίαν δικαίαν ἀμφισβήτησιν ἢ ἀμφιβολίαν. Τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἑδραιοῦται ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ὁ ἠθικὸς χαρακτὴρ τῶν ἀποστόλων ἦτο τοιοῦτος, ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ πλάσωσιν ἢ εἴπωσι ψεῦδος· εἰς ἁπάσας αὐτῶν τὰς διδασκαλίας φαίνονται **λέγοντες τὴν ἀλήθειαν** καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν· δὲν κολακεύουσι τοὺς ἀκροατὰς αὐτῶν οὐδὲ παριστάνουσιν ἑαυτοὺς ὡς ὑπερανθρώπως ἁγίους ἢ τελείους, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦσι τὴν ἠθικὴν τοῦ διδασκάλου, τελειοτέρα τῆς ὁποίας ἀδύνατον νὰ ἐπινοηθῇ ἄλλη. Ἄνθρωποι λοιπὸν **ἠθικῶς αὐστηροὶ** ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καὶ **κήρυκες τῆς αὐστηροτάτης ἠθικῆς** νὰ πλάσωσι τὸ μέγιστον τῶν ψευδολογημάτων, ἵνα δοξάσωσι ξένον πρόσωπον, εἶναι ἠθικὸν τερατούργημα κατὰ πάντα τρόπον ἀδύνατον νὰ συμβῇ. Ἔπειτα ποῖα ἠδύναντο νὰ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ψευδολογίας αὐτῶν; **Μὴ ἠδύναντο ν' ἀναμένωσι πλούτη ἢ δόξαν ἢ τιμὰς ἢ ἀνάπαυσιν ἢ ἡσυχίαν;** Οὐδὲ νὰ ἐλπίσωσί ποτε τοιαῦτα ἠδύναντο· διότι ἐγίνωσκον ὅτι οἱ σταυρώσαντες τὸν Ἰησοῦν ἤθελον καταδιώξῃ ἀπηνέστατα τοὺς φέροντας πάλιν εἰς τὸ μέσον τὸ μισητὸν αὐτοῦ ὄνομα· ἐγίνωσκον ὅτι ὁ εὐέξαπτος ὄχλος ἤθελε μὲ πρώτην εὐκαιρίαν λιθοβολήσῃ ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον τολμήσῃ νὰ ἐλέγξωσι τὴν φονικὴν αὐτῶν πρᾶξιν **ὡς θεοκτονίαν**· ἐγίνωσκον ὅτι ἐὰν μέχρι τότε εἶχον τιμήν τινα παρὰ τῷ λαῷ ὡς μαθηταὶ καὶ εὐνοούμενοι ἐκείνου, ὅστις περιήρχετο πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν διδάσκων καὶ εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος, τώρα ἤθελον ἔχει **ὄνειδος ἀτελεύτητον** καὶ ἀτιμίαν ὡς θρησκευτικοὶ ὀπαδοὶ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐνεπαίχθη καὶ ἐνεπτύσθη καὶ ἐκολαφίσθη ὑπὸ Ἰουδαίων καὶ Ῥωμαίων καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μεταξὺ δύο λῃστῶν ὡς ἄνθρωπος κακοποιός. Καὶ ὄντως εὐθὺς ὡς ἤνοιξαν τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα κηρύξωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, οἱ ἱερεῖς ἐπέβαλον ἐπ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας, καὶ ταχέως ἤρχισαν αἱ φυλακίσεις καὶ οἱ ῥαβδισμοὶ καὶ οἱ διωγμοὶ καὶ αἱ παντοειδεῖς κακώσεις (Πράξ. δ' 1—22, ε'. 17—42). Ἀλλὰ τί ἔλεγον ἐκεῖνοι; «Ἡμεῖς **δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ λαλῶμεν** ὅσα εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν» (Πράξ. δ'. 20).

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ μάρτυρες, οἱ μαρτυρήσαντες τότε καθ' ἅπαντα τὸν γνωστὸν

κόσμον περὶ τοῦ γεγονότος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοιαύτη ἡ μαρτυρία, ἣν διὰ τῶν ἰδίων παθημάτων, θυσιῶν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς προθυμότατα καὶ εἰλικρινέστατα ὑπεστήριξαν, καὶ ἥτις ὑπὸ τῶν συγχρόνων πιστευθεῖσα κατῆλθε μέχρις ἡμῶν καὶ ἤδη προβάλλεται εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν. ***Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι γεγονὸς μεμαρτυρημένον*** *ὑπό τε τῶν περιστάσεων καὶ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν αὐτοῦ μαρτύρων, τῶν ἀποστόλων,* ***τοσοῦτον σαφῶς καὶ λεπτομερῶς,*** *ὥστε δὲν ὑπάρχει ἱστορικὸν γεγονὸς οἱονδήποτε, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι τις λογικῶς ὑπόχρεως ν' ἀποδεχθῇ τοσοῦτον, ὅσον τὸ γεγονὸς τοῦτο. Διὰ ταῦτα ἂς ἐμμένωμεν στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν εἰς Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐσταυρώθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.*

Ἀλλὰ δύναταί τις νὰ ἐρωτήσῃ, ***τίς ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ;*** *Ἐὰν ἔπρεπε νὰ ζῇ, διὰ τί νὰ ἀποθάνῃ; Ἐὰν ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ, διὰ τί νὰ ἀναστῇ ἐκ τῶν νεκρῶν; Ὁ λόγος εἶναι εὔκολος, καὶ ἀποτελεῖ μέρος ἀναπόσπαστον αὐτῶν τῶν θεμελιωδεστάτων ἀληθειῶν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον μόνον ἵνα διδάξῃ, οὐδὲ μόνον ἵνα καταλίπῃ εἰς ἡμᾶς καλὸν παράδειγμα βίου αὐστηροῦ καὶ συνετοῦς, ἀλλὰ πρὸ πάντων,* ***ἵνα ἀποθάνῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἱκανοποιήσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην.*** *Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι ἡ ἱκανοποίησις πλήρης, ἔπρεπεν ἡ ποινὴ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, ἣν ἐκεῖνος ὑπέστη, νὰ λήξῃ, νὰ λάβῃ τέλος· ἐπειδή, ἐὰν διήρκει ἡ ποινή, τοῦτο θὰ ἦτο σημεῖον ὅτι ἡ ἱκανοποίησις δὲν εἶχε συντελεσθῇ, δὲν ἦτο πλήρης καὶ ἐπαρκής. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο* ***ποινὴ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,*** *καὶ ποινὴ ἐπαρκής, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθῇ ἡ ὑπὸ τὸν θάνατον κατάστασις αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι* ***ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι πιστοποίησις ὅτι ἡ θεία δικαιοσύνη ἀπεδέξατο τὸν θάνατον αὐτοῦ ὡς ποινὴν ἱκανοποιοῦσαν αὐτὴν*** *ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν παντὸς ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι εἶσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν» (Κορινθ. Α'. ιε'. 17). Διότι ἐὰν μὴ ἀνίστατο, ἡ θεία δικαιοσύνη ἤθελε διατελεῖ ἄνευ ἱκανοποιήσεως, καὶ οὐδενὸς ἀνθρώπου αἱ ἁμαρτίαι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συγχωρηθῶσιν.*

Γ'. Πρακτικὴ χρῆσις τῆς ἀναστάσεως. *Ἡ πρακτικὴ χρῆσις τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι ἁπλουστάτη.* ***Πρέπει νὰ συγκεντρώσωμεν πᾶσαν ἡμῶν ἐλπίδα καὶ πίστιν εἰς τὸν Χριστόν,*** *ἐὰν θέλωμεν ν' ἀπαλλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ κράτους τῆς ἁμαρτίας καὶ καταπτώσεως. Ἀφ' οὗ διὰ τῆς ἀναστάσεως ἀπεδείχθη οὐ μόνον ὅτι εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν προσφορὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἐγένετο ἐντελῶς ἀποδεκτὴ παρὰ τῇ θείᾳ δικαιοσύνῃ, εἶναι φανερὸν ὅτι* ***αὐτὸς δύναται καὶ νὰ παραστήσῃ ἡμᾶς ἀθῴους ἐνώπιον τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ νὰ ἀναπλάσῃ τὴν διεφθαρμένην ἡμῶν ἠθικὴν φύσιν,*** *καὶ θέλει νὰ ἐνεργήσῃ ὑπὲρ ἡμῶν, ἀφοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν. Οὐδεὶς ἄλλος ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ λύτρον ἱκανὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν, διότι αὕτη, οὖσα προσβολὴ καὶ ἀποστασία κατὰ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, δὲν ἠδύνατο ἄλλως ν' ἀποπλυθῇ ἢ διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῆς συντριβῆς ἑνὸς ἔχοντος θέσιν καὶ ἀξίαν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν θείαν· εἷς δὲ μόνος ἔχει ταῦτα πάντα, ὁ Ἰησοῦς*

Χριστός. Ἐὰν δ' εἰς αὐτὸν συγκεντρώσωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν πίστιν καὶ βασίσωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν ἐλπίδα, ὁ θάνατος δι' ἡμᾶς θέλει «καταποθῇ εἰς νῖκος», καὶ ὁ ἐκ τοῦ μνήματος τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν σταύρωσιν αὐτοῦ ἐγερθεὶς Σωτὴρ θέλει γίνει ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν. Διότι ὡς αὐτὸς ἐνίκησε τὸν θάνατον καὶ ἐπανήγαγε τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν διὰ τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως, οὕτω καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ θέλομέν ποτε νικήσῃ τὸν θάνατον, ὅταν ἠχήσῃ ἡ τελευταία σάλπιγξ, καὶ θέλομεν καὶ ἡμεῖς ἀναστῇ εἰς ζωὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ζωὴν αὐτοῦ. ***Αὐτὸς ἤνοιξε τὴν ὁδόν, καὶ ἡμ ῖς θέλομεν ἀκολουθήσῃ ἐν τῷ ὡρισμένῳ καιρῷ.*** *«Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέστη, μάταιον ἄρα εἶναι τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ματαία δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν... Ἀλλὰ τώρα ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν· ἔγεινεν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. Ἐπειδὴ καθὼς πάντες ἀποθνήσκουσιν ἐν τῷ Ἀδάμ, οὕτω καὶ πάντες θέλουσι ζωοποιηθῇ ἐν τῷ Χριστῷ. Ἕκαστος ὅμως κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τάξιν· ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀπαρχή· ἔπειτα ὅσοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ» (Κορ. Α΄. ιε΄. 14—23).*

Ξ. Π. Μόσχου.

ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ!

«Ὅτε λοιπὸν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπε, «Τετέλεσται» καὶ κλίνας τὴν κεφαλήν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα».
(Ἰωάν. ιθ΄. 30).

Τὰ δεκαοκτὼ τε ευταῖα ἐδάφια τοῦ ἄνωθι κεφαλαίου περιέχουσι περιστατικά, ἀναφερόμενα εἰς τὰ πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν, λίαν ἐνδιαφέροντα, τὰ ὁποῖα παρελείφθησαν ὑπὸ ἄλλων Εὐαγγελιστῶν, τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ.

Εἰς τὰ ἐδάφια ταῦτα εὑρίσκομεν τὴν πλήρωσιν διαφόρων προφητειῶν, ἀναφερομένων εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, ὅλαι δὲ αὗται ὁμοῦ συντείνουσιν εἰς τὸ νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν Γολγοθᾷ ἦτο συμβάν, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς εἶχε **προΐδει καὶ προείπει καὶ προορίσει.**

Πρὸ πολλῶν αἰώνων πρὸ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστου, πᾶν μέρος τοῦ σεμνοπρεποῦς τούτου γεγονότος εἶχεν ὁρισθῇ καὶ κανονισθῃ ὑπὸ τῶν θείων βουλῶν, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐλάχιστα καθέκαστα εἶχον ἀποκαλυφθῇ εἰς τοὺς προφήτας, οὕτως ὥστε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐν συνόλῳ καὶ εἰς τὰ καθέκαστα, τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔλαβε χώραν συμφώνως πρὸς τὸ προεσχεδιασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σχέδιον.

Τοιαύτη ἀκριβὴς πλήρωσις δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἦναι ἰσχυρὰ καὶ ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις τῆς θείας αὐθεντείας—τοῦ κύρους τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ—τῆς Γραφῆς. Διότι οἱ Προφῆται προλέγουσι οὐ μόνον τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ καθέκαστα αὐτοῦ, εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἐξηγηθῶσι τόσαι ἐκπληρώ-

σεις προλεχθεισῶν περιστάσεων δι' ἄλλης ὑποθέσεως, εἰμὴ ὅτι αἱ Γραφαὶ εἶναι θεόπνευστοι καὶ ἔχουσι θεῖον κῦρος καὶ ἐξουσίαν. Ὁ δὲ θεωρῶν ἀποτέλεσμα τυφλῆς τύχης, καὶ οὐχὶ σκοπιμότητος, τὴν ἐπανειλημμένην πλήρωσιν ἐμπεριστατωμένων προφητειῶν, ὡς περὶ τῶν ἱματίων Αὐτοῦ, τῆς δίψης Του, τῆς μὴ συντρίψεως τῶν ὀστῶν Του, κτλ., πρέπει ἀληθῶς νὰ ἦναι ἢ πολὺ εὔπιστος ἢ μωρός.

Ἀλλά, ὡς προεῖπον, ἡ προσοχή σας προσκαλεῖται ἤδη οὐχὶ ἐφ' ὅλων τῶν συμβάντων, τῶν ἱστορουμένων ἐν πᾶσι τοῖς ἐν λόγῳ ἐδαφίοις, ἀλλ' ἐπὶ **ἑνὸς καὶ μόνου**,—τῆς τελευταίας λέξεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ - «**Τετέλεσται!**» —ἥτις ἐξ ὅλων τῶν ἑπτὰ τελευταίων λόγων Του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἡ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος.

Ποία ἡ πλήρης ἔννοια τῆς θαυμαστῆς ταύτης ἐκφράσεως—**τετέλεσται**—δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς· εἶναι τόσον βαθεῖα, τόσον περιεκτική, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ τὴν ἑρμηνεύσῃ κατὰ βάθος. Δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ θεωρηθῇ παράτολμον ἢ ἀσεβές, ἐὰν προσπαθήσωμεν νὰ μαντεύσωμεν τοὺς διαλογισμούς, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Διὰ τῆς λέξεως **τετέλεσται** δυνατὸν νὰ ἠννόει τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον: «***Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπὶ γῆς ἐλεύσεώς Μου ἐξεπληρώθη***. Ἦλθον νὰ γείνω **ἀρχηγὸς—πρότυπον**—πρὸ πάντων δὲ **Σωτήρ,** τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐξεπλήρωσα. Ἐπλήρωσα τὴν ἀπέλπιδα ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου ὡς **παραβάτου**. Ἱκανοποίησα τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς θείας δικαιοσύνης. Ἐπραγματοποίησα πάντας τοὺς τύπους, τὰς ἱεροτελεστίας, τὰς θυσίας καὶ τὰς προφητείας, καὶ ἀντικατέστησα τὰς σκιὰς διὰ τῆς πραγματικότητος. Ναί, τετέλεσται! Ἡ Παλαιὰ Οἰκονομία ἐξεπληρώθη μέχρι κεραίας ἐν τῷ προσώπῳ Μου!»

Ἀλλὰ δεύτερον, ἡ ἔκφρασις **Τετέλεσται** δυνατὸν νὰ ἐννοῇ καὶ τοῦτο:

— «Ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον ἀνέλαβον ὡς ἀντικαταστάτης τοῦ ἀνθρώπου ἐτελείωσεν. Ἐγώ, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ προωρισμένος νὰ ἀνανεώσω τὴν μάχην κατὰ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ἐκμηδενίσω τὰ παθήματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος ὑπέστη, ἡττηθεὶς ἐν τῷ Παραδείσῳ, αὐτὴν δὲ τὴν ἧττάν του νὰ μετατρέψω εἰς νίκην, ἐγὼ τὸν ἀγῶνα τοῦτον διεξήγαγον νικηφόρως! ὑπέστην τὰς προσβολὰς τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὑπέφερα μακροθύμως τὰς ἀντιλογίας τῶν ἁμαρτωλῶν, τὰς ὕβρεις, τὰς συκοφαντίας καὶ τὰς βλασφημίας τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων καὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Ὑπέστην τὴν ἀγωνίαν τοῦ Κήπου, τοὺς ἐμπαιγμούς, τοὺς κολαφισμοὺς καὶ τὴν ἐξουθένωσιν τοῦ δικαστηρίου. Ἤχθην ὡς ἀρνίον ἄκακον ἐπὶ τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, χωρὶς νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου ἢ νὰ παραπονεθῶ. Τέλος, ὑπέστην τὴν ἀτίμωσιν, τοὺς πόνους καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ Σταυροῦ. Ναί, Πάτερ! Ὅλα ταῦτα ἐτελείωσαν!»

Ἀλλὰ τρίτον, ἡ ἔκφρασις **τετέλεσται** δύναται νὰ ἔχῃ καὶ τὴν σημασίαν ὅτι:

—«Ἐξεπλήρωσα τὴν **ἐντολήν**, τὴν ὁποίαν μοὶ ἔδωκας, νὰ κηρύξω τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς πτωχούς, νὰ ἰατρεύσω τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, νὰ κηρύξω ἐλευθερίαν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους, νὰ ἀπολύσω ἐν ἐλευθερίᾳ τοὺς συντετριμμένους καὶ νὰ κηρύξω ***εὐπρόσδεκτον Κυρίου ἐνιαυτόν***. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐξετέλεσα. Τετέλεσται!

Πᾶν ὅ,τι ἀπήτει ἡ θεία σου Κυβέρνησις καὶ ὁ Νόμος, ἐν σχέσει πρὸς τὴν

ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα, ὅπως Σύ, ὦ Πάτερ, ὥρισας, καὶ ἰδού, παραδίδω εἰς χεῖράς Σου τὸ πνεῦμά μου, διὰ νὰ ἐπανέλθω εἰς τοὺς κόλπους Σου, καὶ νὰ ἀναλάβω τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν εἶχον παρὰ Σοὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου καὶ τὴν ὁποίαν ἑκουσίως κατέλιπον, χάριν τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς δόξαν καὶ εὔκλειαν τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν τελειοτήτων τῆς Θεότητος!»

Προσέτι, δύναται ἡ ἔκφρασις ***τετέλεσται*** νὰ σημαίνῃ καὶ τοῦτο:

—«Τὴν ***ἀγάπην***, ἥτις ἐνέπνευσεν εἰς Σέ, Πάτερ, καὶ εἰς Ἐμὲ τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐπέδειξα εἰς τὸ σύμπαν, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀπολωλότας ἀνθρώπους. Αὐτὸς ὁ Σταυρός Μου, αὐτὸς ὁ θάνατός Μου μαρτυροῦσι πόσον ἠγαπήσαμεν καὶ ἀγαπῶμεν αὐτούς.»

Ἀλλ' ἡ ἔκφρασις ***τετέλεσται*** ἐμφαίνει καὶ πολλὴν ***εὐχαρίστησιν***. Ἡ ἀναθεώρησις τοῦ τετελεσμένου ἔργου τῆς ἀπολυτρώσεως, ὅπερ εἶχεν ἀναδεχθῇ, πρέπει φυσικὰ νὰ ἐπέχυσεν ἐν τῇ καρδίᾳ Αὐτοῦ εἶδός τι ἁγίας χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς τελευτῆς.

Διότι τὸ σχέδιον, ὅπερ πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τῆς Θεότητος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκτέλεσις εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς Αὐτόν, ἐπραγματοποιήθη ἤδη. Ἡ διαθήκη, τὴν ὁποίαν Αὐτὸς ἔκαμε μετὰ τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ἐξεπληρώθη κατὰ γράμμα.

Διὰ τῆς ταπεινώσεως καὶ τῶν παθημάτων, τὰ ὁποῖα ἑκουσίως ἀνεδέχθη νὰ ὑπομείνῃ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο, διῆλθεν οὐ μόνον αἰσίως, ἀλλὰ καὶ τροπαιοῦχος.

Αἱ ἁλύσσεις τοῦ δεσμώτου ἀνθρώπου ἐθραύσθησαν καὶ ἡ κατάρα ἤρθη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Τὸ μεσότοιχον, τὸ χωρίζον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Πλάστου του, κατέπεσεν, ἡ δὲ ὁδὸς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἠνοίχθη εἰς πάντας.

Ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ἐπεσκόπησεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ παντεπόπτου ὄμματός Του τὰ μέλλοντα ἑκατομμύρια τῶν σεσωσμένων, ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, ἡ δὲ ἐπιθεώρησις τοῦ ὅλου τούτου ἔργου, τόσον ἀκριβῶς καὶ καλῶς διεξαχθέντος, πρέπει νὰ ἐπλήρωσε τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ καρδίαν μὲ χαρὰν καὶ νὰ ἐγλύκανε τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς Αὐτοῦ. Εἶδε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πόθου τῆς καρδίας Αὐτοῦ καὶ ηὐφράνθη!

Ἀλλὰ προσέτι, τὸ ***τετέλεσται!*** τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι γλυκεῖά τις παρηγορία καὶ ἐνθάρρυνσις εἰς πάντας τοὺς πιστούς, ὅτι ***τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῶν ἐτελέσθησαν***, ὅτι τὰ λύτρα τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἐπληρώθησαν, ὁ Νόμος ἱκανοποιήθη, αἱ ἁμαρτίαι των ἀφέθησαν, ἡ υἱοθεσία των ἐπεκυρώθη, ἡ σωτηρία των ἐξησφαλίσθη, ἡ αἰώνιος εὐδαιμονία των ἐγένετο βεβαία. Ἤδη δὲ δύνανται νὰ εἴπωσι μετὰ τοῦ Παύλου: «Τίς θέλει ἐγκαλέσει τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαιῶν. Τίς θέλει εἶσθαι ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναστάς, ὅστις καὶ εἶναι ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὅστις καὶ μεσιτεύει ὑπὲρ ἡμῶν».

Ναί, ἀδελφοί μου, χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅσοι εἶσθε μεταξὺ τῶν πιστῶν,

διότι ἡ μερίς σας ἐξησφαλίσθη μεταξὺ τῶν ἡγιασμένων καὶ ἡ μακαριότης σας εἶναι κτῆμα ἀναφαίρετον.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μὴ πιστοὺς ἡ ἔκφρασις αὕτη τοῦ Σωτῆρος εἶναι παρήγορος καὶ ἐνθαρρυντική, διότι καὶ δι' αὐτοὺς τὰ πάντα ἐτελείωσαν— ἡ περὶ ἁμαρτίας θυσία ἐγένετο, ἡ συμφιλίωσις ἐπετεύχθη· ὁ γάμος, τὸ ἔνδυμα, ἡ τράπεζα— ὅλα εἶναι ἕτοιμα, ἡ δὲ πρόσκλησις ἐδημοσιεύθη καὶ δι' αὐτῆς προσκαλοῦνται πάντες εἰς τοὺς γάμους τοῦ Μεγάλου Βασιλέως.

Εἰς σᾶς δὲ ἀπόκειται, ἀδελφοί μου, ἐὰν εἰσέτι τινὲς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐδώκατε τὰς καρδίας σας εἰς τὸν Χριστόν, νὰ προσέλθητε, νὰ φάγητε καὶ νὰ πίητε καὶ νὰ χορτασθῆτε, **ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς.**

Μὴ χωλαίνετε μεταξὺ δύο γνωμῶν. Μὴ ἀναβάλλετε τὸν χρόνον τῆς εὐσπλάγχνου ἐπισκέψεώς σας. Μὴ λυπῆτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τὴν δυστροπίαν σας. Μὴ καταφρονῆτε τὴν προσφοράν, ἐμμένοντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

Διατί νὰ ἀποθάνητε τῆς πείνης μὲ τράπεζαν τόσον πλουσίαν ἔμπροσθέν σας; Διατί νὰ ἐξακολουθῆτε γυμνητεύοντες, ἐνῷ ἡ βασιλικὴ στολὴ σᾶς προσφέρεται δωρεάν; Διατί νὰ ριφθῆτε εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, ὅπου ὁ σκώληξ δὲν τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ δὲν σβέννυται, ἐνῷ αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ εἶναι ἀνοικταὶ καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐτοῦ σᾶς προσκαλεῖ νὰ εἰσέλθητε καὶ νὰ ἦσθε εὐτυχεῖς;

Διατί προτιμᾶτε τὴν αἰωνίαν κακοδαιμονίαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος; Δὲν ἔχετε νοῦν; Δὲν ἔχετε κρίσιν; Δὲν εἶσθε λογικὰ ὄντα; Διατί, διατί νὰ ἀποθάνητε ἐν μέσῳ ζωῆς;

Σήμερον εἶναι καιρὸς εὐπρόσδεκτος! Σήμερον εἶναι ἡμέρα σωτηρίας! Ὑπακούσατε εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ θέλετε σωθῇ μὲ αἰώνιον σωτηρίαν.

Ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὸν κηρυχθέντα λόγον Του εἰς τὰς ψυχὰς πάντων ἡμῶν! Ἀμήν.

(Λόγος κηρυχθεὶς ἀπ' ἄμβωνος ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἰουνίου 1911 ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, τέσσαρας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ).

ΟΙ ΕΠΤΑ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖ τὴν κατακλεῖδα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἑπομένως καὶ οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐλάλησεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἔχουσιν ἐξαιρετικὴν σοβαρότητα.

Οἱ τελευταῖοι λόγοι οἱουδήποτε ἀποθνήσκοντος ἀποτελοῦσι παρακαταθήκην πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας οἰκείους ἢ φίλους. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν μὲν ταύτην οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ πέριξ τῆς τραπέζης τοῦ τελευταίου δείπνου μετὰ τῶν μαθητῶν του ἀποτελοῦσιν ὄντως ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκλήθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ Διαθήκη τοῦ Χριστοῦ. Ἐν τούτοις οἱ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τελευταῖοι λόγοι του δὲν εἶναι ὀλιγώτερον

ἐκείνων σπουδαῖοι—εἶναι μία ἄλλης φύσεως παρακαταθήκη πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα γενικῶς καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς Χριστιανούς.

Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Σωκράτους ἐν τῇ φυλακῇ διετηρήθησαν ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ του Πλάτωνος εἰς τὸν ὑπέροχον ἐκεῖνον λόγον, τὸν «Φαίδωνα», ὅπου ὁ Σωκράτης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς διὰ πειστικωτάτων ἐπιχειρημάτων. Πόσους ἔπεισεν ὁ Σωκράτης δὲν γνωρίζομεν, πάντοτε ὅμως ὀλίγους. Ἀλλ' οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ παρηγορία καὶ ἡ ἴασις ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ὑποστάντων μαρτυρικὴν ζωὴν καὶ μαρτυρικὸν θάνατον· διότι οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἀποπνέουν ὄχι πλέον θεωρίας καὶ ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ πραγματικότητας καὶ ἀντικειμενικὴν παράστασιν τῶν ὅσων ἐδίδαξεν εἰς τὸν κόσμον.

Ἑπτάκις ὡμίλησεν ὁ Κύριός μας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Οἱ λόγοι του οὗτοι δὲν ἀνεγράφησαν ὅλοι παρ' ὅλων τῶν Εὐαγγελιστῶν. Ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος ἀναφέρουν μόνον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον, ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνὰ τρεῖς καὶ οὕτω συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς ἑπτά.

1. «***Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι***» (Λουκ. κγ'. 34).
2. «***Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ***» (Λουκ. κγ'. 43).
3. «***Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου***». «***Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου***» (Ἰωάν. ιθ'. 26, 27)
4. «***Ἠλί, Ἠλί, λάμα σαβαχθανί;***» (Ματθ. κζ'. 46, Μάρκ. ιε'. 34).
5. «***Διψῶ***» (Ἰωάν. ιθ'. 28).
6. «***Τετέλεσται***» (Ἰωάν. ιθ'. 30).
7. «***Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραδίδω τὸ πνεῦμά μου***» (Λουκ. κγ'. 46).

Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς βλέπομεν:

Α. Τὴν συμπάθειαν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Β. Τὴν σκληρότητα τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Γ. Τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας.

Α. Ἡ συμπάθεια τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπῆρξε μία ἐνσάρκωσις αὐτῆς τῆς συμπαθείας, ἢ μιᾶς ἄλλης λέξεως, ἀπηλλαγμένης ὅμως τοῦ πάθους, «ἀγάπη». Μία ζωή, δαπανήσασα ὅλην τὴν ζωτικότητα καὶ ἰκμάδα αὐτῆς εἰς ***ἀγάπην καὶ συμπάθειαν***, δὲν ἦτο δυνατὸν κατὰ τὰς τελευταίας στιγμάς της νὰ λησμονήσῃ τὸ ὑλικὸν—ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφρασις—ἀπὸ τὸ ὁποῖον συνίστατο ἡ ὕπαρξίς της.

Τίς ἠσθένει καὶ δὲν τὸν συνεπάθει ὁ Χριστός; τίς ἔπασχε καὶ δὲν ἔπασχε μαζύ του ὁ Χριστός; τίς ἐπόνει καὶ δὲν ἐπόνει καὶ Ἐκεῖνος;

Ποία μήτηρ ἢ ποῖος πατὴρ ἤνοιγε τὸν πόνον του εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἔφευγε χωρὶς βάλσαμον εἰς τὴν ψυχήν του;

Τίς ἐδάκρυε καὶ δὲν ἐδάκρυε μαζύ του ὁ Ἰησοῦς;

Τίς ἐπείνα πλησίον Του καὶ ἔφευγε πεινασμένος;

Μία τοιαύτη καρδία δὲν ἠδύνατο δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ***συγχωρῇ*** καὶ ὅταν αἱ σκληραὶ χεῖρες τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν ἐκάρφωναν Αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν. Διὰ τοῦτο τὰ πονεμένα χείλη Του καὶ ἡ γλυκεῖά Του ψυχὴ μαζὺ Τὸν ἔκαμαν νὰ εἴπῃ τό: «Πάτερ, συγχώρησον αὐτούς, διότι δὲν ἐξεύρουν τί πράττουν.»

Δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ *σώζῃ*. Ἐκεῖνος, ὅστις ὅλην του τὴν ζωὴν ἐπέρασε σώζων ἀπὸ πόνους, ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ δαιμόνια καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν θάνατον, δὲν θ' ἄφινε τὴν πάσχουσαν ψυχὴν τοῦ ἐσταυρωμένου λῃστοῦ, χωρὶς νὰ τὸν διαβεβαιώσῃ ὅτι ἐὰν πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐζήτουν τὴν εὔνοιάν Του, ἦτο γλυκὺς καὶ συμπαθητικὸς Σωτήρ, πόσῳ μᾶλλον πρὸς αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε νὰ τὸν ἐνθυμηθῇ ὅταν θὰ ἤρχετο εἰς τὴν βασιλείαν Του (ἀφοῦ ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἔλεγε Βασιλέα καὶ μάλιστα καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς καταδίκης του ἔλεγε «Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»). Καὶ ὁ λῃστὴς μέσα εἰς τοὺς πόνους, εἰς τὰ σκώμματα, εἰς τὰς ὕβρεις τοῦ λαοῦ ἀκούει τὴν γλυκεῖαν φωνήν: «Σήμερον μετ' ἐμοῦ θὰ ἦσαι ἐν τῷ παραδείσῳ».

Πόσον γλυκεῖαι λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐλέχθησαν εἰς τοιοῦτον φρικαλέον μέρος καὶ διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ Χριστοῦ. Διότι εἶναι μοναδικὴ ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «Παράδεισος» εἰς τὰ χείλη τοῦ Χριστοῦ. Κακοῦργος (λῃστὴς) καὶ παράδεισος συσχετίζονται, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ. Τοιαύτην γέφυραν οὐδεὶς εἶναι ἱκανὸς νὰ στήσῃ, εἰ μὴ μόνον ὁ Χριστός.

Δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ δείξῃ ***στοργὴν*** πρὸς τὴν μητέρα του καὶ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν μέγαν Θεῖον νόμον τοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς ὀφειλομένου σεβασμοῦ. Ποία καρδία ἐρράγισεν ὅταν εἶδε τὸν υἱόν της κρεμασμένον ἐπάνω εἰς τον Σταυρόν ; Ἡ καρδία τῆς μητρός, ἡ ὁποία ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ παιδίου της παρηκολούθησεν ὅλους τοὺς λόγους καὶ τὰς ἐνεργείας του καὶ τόσον στοργικῶς τὰ εἶχεν ἀποταμιεύσει εἰς τὴν μνήμην της, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὅτε τῇ εἶχεν ἀναγγείλει ὁ Ἄγγελος ὅτι θὰ ἐγίνετο ἡ μήτηρ τοῦ μέλλοντος νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας της. Καὶ ὅλη ἡ ἔκτοτε ζωὴ τῆς ἐμπράκτου φιλανθρωπίας Του. Ποίας μητρὸς καρδία, ἐπαναλαμβάνω, δὲν θὰ ἐρράγιζεν ; Ἐκεῖνος δέ, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην περιωρισμένην ζωήν. ἤξευρε τί ᾐσθάνετο ἡ καρδία τῆς μητρὸς καὶ διὰ τοῦτο εἰς τοὺς πόνους καὶ τοὺς χλευασμοὺς καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰ σκώμματα, ἐλησμόνησε κατὰ τὴν συνήθειάν Του ὅλα τὰ ἰδικά του καὶ εἶπε πρὸς τὴν πενθοῦσαν μητέρα του : «***Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου !***» καὶ πρὸς τὸν μαθητήν, τον ὁποῖον ἠγάπα : «***Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου !***»

Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἦλθε νὰ ὑπηρετήσῃ, ἔπρεπε καὶ ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν νὰ προσφέρῃ τὴν συμπάθειάν του πρὸς ἐχθροὺς διὰ τῆς συγχωρητικότητος καὶ πρὸς πενθοῦντας οἰκείους, μὲ λόγους πλήρεις ἀπὸ ἀγάπην, στοργὴν καὶ βαθὺ ἐνδιαφέρον.

Β. Ἡ σκληρότης τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἀπομόνωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Δὲν γνωρίζω ἐάν ποτε ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐννοήσῃ πλήρως τὴν σημασίαν τοῦ ***σταυρικοῦ θανάτου*** τοῦ Χριστοῦ. Ἀμφιβάλλω πολύ. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχῃ ἐννοήσει προηγουμένως κάτι τι ἄλλο—τὴν ***σκληρότητα τῆς ἁμαρτίας***, ἡ ὁποία φαίνεται τόσον γλυκεῖα εἰς τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον, ἐνῷ εἶναι δηλητήριον, τὸ δριμύτατον δηλητήριον εἰς τὸν κόσμον. Αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν μᾶς διδάσκει ὁ Χριστὸς ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐν γένει διδασκαλίαν του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κορύφωμα αὐτῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Σταυρός. Ἐκεῖ ὑψηλὰ ἐσταυρωμένος, μὲ τὰς χεῖράς Του ἀνοικτὰς ἕτοιμος νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ σύμπαν, αἰσθάνεται «μόνωσιν».—Ἐκεῖνος, ὁ

όποῖος **ποτὲ δὲν ἦτο μόνος**. Οἱ λόγοι δέ, τοὺς ὁποίους εἶπεν, ἐκφράζουσιν ἀκριβῶς αὐτὸν τὸν πόνον. Δὲν ἦτο πόνος σωματικός, δὲν ἦτο ὁ πόνος τῶν καρφίων καὶ τοῦ κρεμάσματος. Ἦτο **πόνος ἐγκαταλείψεως**, στιγμιαίας καὶ βραχυτάτης διαρκείας, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ἐπεφορτίσθη ὅταν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐκεῖ περιτετυλιγμένος εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, εἶδε τὸ ὄμμα τοῦ Πατρὸς νὰ ἀποστρέφεται ἀπ' Αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἀνέκραξεν: «Ἠλί, Ἠλι, λάμα σαβαχθάνι;» ἤτοι: «Θεέ μου, Θεέ μου, διατί μὲ ἐγκατέλιπες;». Ἰδοὺ ἡ σκληρότης τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἀπομόνωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἐὰν τὸν ἀθῷον, πεφορτισμένον τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, φέρει εἰς τὴν τοιαύτην ἀπομόνωσιν πρὸς στιγμήν, ποία ἆρά γε θὰ ἦναι ἡ θέσις τοῦ ἐνόχου;

Καὶ μήπως καὶ μέσα εἰς ὅλα ταῦτα αἰσθάνεται τὰς σωματικὰς ἀνάγκας του; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ σταυρικὸς θάνατος διὰ τῆς ἀκατασχέτου αἱμορραγίας ἐπροκάλει δίψαν καὶ ὁ Σωτήρ, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ᾐσθάνθη βεβαίως τὴν ἀνάγκην νὰ σβύσῃ τὸ φυσικὸν αὐτὸ αἴσθημα τῆς δίψης. Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ἐκτὸς τῆς σωματικῆς δίψης ᾐσθάνετο καὶ μίαν ἄλλην πολὺ ἰσχυροτέραν δίψαν. Δὲν ἱκανοποιήθη μόνον μὲ τὴν παραδοχὴν τοῦ μετανοήσαντος ληστοῦ εἰς τὸν Παράδεισον. Ἐδίψα ὁ Χριστὸς διὰ περισσοτέρας μετανοούσας καρδίας κακούργων καὶ ληστῶν καὶ ὑβριστῶν καὶ σκωπτῶν, τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν Παράδεισον—φυσικὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ ἠθικὴ ἀνάγκη—πόθος πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν—τὸν ὤθησε ν' ἀναφωνήσῃ τὴν συντομωτέραν λέξιν, ἐξ ὅσων εἶπεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ: «Διψῶ!»

Γ'. Τὸ τέλος τοῦ ἔργου τῆς Σωτηρίας καὶ τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς του.

Οἱ δύο ἐναπομένοντες λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζουσιν αὐτὰς τὰς δύο ἀπόψεις.

Ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ δίδῃ διαρκῶς Ἑαυτὸν εἰς τὸν κόσμον. Τὸ ἔκαμεν. Ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν του, προσενεγκὼν ἑαυτὸν θυσίαν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, δι' ἐκείνους καὶ ὑπὲρ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἤρχισεν ἤδη νὰ θεωρῇ φίλους του. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλειτέρας ἀγωνίας ἀναφωνεῖ «**Τετέλεσται!**» Ἠννόησεν ἆρά γε ὁ κόσμος τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς λέξεως; Ἀμφιβάλλω. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ πολὺς κόσμος κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἰδίως, παρακολουθεῖ μετὰ συγκινήσεως τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς συγκινήσεως δὲν παίζει ἐδῶ σπουδαῖον μέρος. Συγκίνησις καὶ μόνον συγκίνησις δὲν ἀνταποκρίνεται διόλου εἰς τὴν σοβαρότητα τοῦ πράγματος. Ἡ συγκίνησις πρέπει νὰ συνοδεύηται μὲ κάτι ἄλλο: **μὲ τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς σημασίας τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου**, συναίσθησιν ἐκδηλουμένην διὰ ζωῆς πραγματικῆς καὶ διαρκοῦς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπικοινωνίας.

«**Τετέλεσται**» σημαίνει «ἔχει τελειώσει»—τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἤνοιξεν ἡ θύρα τοῦ οὐρανοῦ. Τοῦ λοιποῦ ἔχομεν παρρησίαν καὶ ἐλευθέραν προσαγωγὴν ἐνώπιον τοῦ Πατρός, προσερχόμενοι ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ. Δὲν ἐναπόκειται πλέον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ πράξῃ τι διὰ τὴν σωτηρίαν του, ἀλλὰ μόνον νὰ τὴν δεχθῇ προσφερομένην εἰς αὐτόν, νὰ τὴν οἰκειοποιηθῇ, νὰ τὴν καταστήσῃ ἰδικήν του. Ὅλα τὰ ἄλλα ἐτελείωσαν.

Μετὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὁ Σωτὴρ ἐμπιστεύεται ἑαυτὸν ὁλοκλήρως πλέον διὰ τὰ περαιτέρω εἰς τὸν Πατέρα: «Πάτερ, εἰς χεῖράς Σου παραδίδω τὸ πνεῦμά μου!»

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦσι τὴν τελευταίαν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα—πρὸς ἡμᾶς—διδασκαλίαν αἱματηράν, σκληράν, ἀλλ' ἐκφράζουσαν ὅλον τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς του, τῆς ὁποίας ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖ τὴν κατακλεῖδα.

Εἴθε ἐνθυμούμενοι τοὺς λόγους τούτους νὰ δεικνύωμεν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἡμῶν ἐκείνην τὴν συμπάθειαν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία πρὸ τῆς ἀγάπης καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τοὺς ἄλλους ἐλησμόνει τοὺς πόνους διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας.

Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

(συνέχεια)

ΚΕ′.

Ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου

(Ἰωάν. ια′. 1—54).

Μόνος ὁ Ἰωάννης μνημονεύει τοῦ θαύματος τούτου, τοῦ σπουδαιοτάτου ἴσως ὅλων τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦ συντελέσαντος εἰς τὴν τελικὴν ἀπόφασιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὅπως ἐξοντώσωσιν αὐτὸν ὁριστικῶς.

Διατί σιωπῶσιν οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου γεγονότος; Πλεῖσται προεβλήθησαν ὑποθέσεις καὶ εἰκασίαι ὡς πρὸς τοῦτο ὑπὸ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἀλλ' οὐδεμία τούτων εἶναι ἱκανοποιητική.

Ἐν τῇ φιλοξένῳ οἰκίᾳ τῆς Βηθανίας συχνάκις ὁ Κύριος ἔτυχεν ἐγκαρδίου ξενίας, καὶ ὅπερ πολυτιμώτερον, εἰλικρινοῦς συμπαθείας καὶ ἀγάπης καὶ προθύμου ἀποδοχῆς τῶν διδασκαλιῶν Του (Λουκ. ι′. 38), ἐκ μέρους τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Μάρθας καὶ Μαρίας. Εἰς τὴν Βηθανίαν, ὡς πλησιεστάτην κώμην, μόλις δεκαπέντε στάδια ἀπέχουσαν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπεσύρετο πολλάκις ὁ Κύριος μετὰ τὸν κάματον τῆς πολυμόχθου ἡμέρας, ὅπως ἀπολαύσῃ, ἐν τῇ ἀδόλῳ φιλίᾳ τοῦ οἰκογενειακοῦ τούτου κύκλου, ἀναψυχῆς καὶ ἀνακουφίσεως ἀπὸ τῶν ἀντιλογιῶν καὶ συκοφαντιῶν τῶν ἐχθρῶν του.

Εἰς τὸν συμπαθῆ τοῦτον κύκλον ἐπιπίπτει τώρα κεραυνοβόλος θλῖψις. Ὁ Λάζαρος ἀσθενεῖ βαρέως, αἱ δὲ ἀδελφαί του εὐθὺς στρέφονται πρὸς τὸν φίλον καὶ

διδάσκαλον, τοῦ ὁποίου τὴν δύναμιν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης πολλάκις εἶδον ἐκδηλουμένην.

«***Ἦτο δέ τις ἀσθενής, Λάζαρος, ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. Ἡ δὲ Μαρία ἦτο ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μὲ μύρον καὶ σπογγίσασα τοὺς πόδας αὐτοῦ μὲ τὰς τρίχας αὐτῆς, τῆς ὁποίας ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.***»

Ἀπέστειλαν λοιπὸν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτόν, λέγουσαι, Κύριε, ἰδού, ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷς, ἀσθενεῖ.

Ὁ Κύριος εὑρίσκετο τότε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἐν Βηθαβαρᾷ πιθανῶς, ὅπου εἶχε καταφύγει πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μανίας τῶν Ἰουδαίων (Ἰωάν. ι'. 39—40 πρβλ. καὶ α'. 28). Εἰς δὲ τὸ γνωστὸν εἰς αὐτὰς τοῦτο καταφύγιον, αἱ ἀδελφαὶ περιττὴν θεωρήσασαι τὴν παράκλησιν, ὅπως ἔλθῃ πρὸς αὐτὰς ὁ Κύριος, ἀποστέλλουν μόνον τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἀσθενεῖ ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι εὐθὺς θέλει σπεύσει πρὸς τοῦτον.

Ἀνέλπιστος ὅμως καὶ αἰνιγματώδης εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν ἀποσταλέντα, εἰς ἐπήκοον τῶν μαθητῶν: «***Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν: Αὕτη ἡ ἀσθένεια δὲν εἶναι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς.***» Δεινῶς δὲ θὰ ἐκλονίσθη διὰ ταύτης ἡ πεποίθησις τῶν ἀδελφῶν, καθότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προέβλεπεν ὁ Κύριος ἐν τῇ παγγνωσίᾳ αὐτοῦ, ὅτι δὲν θὰ ἐκυριάρχει τελικῶς ὁ θάνατος ἐπὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ ὅτι ἡ δοκιμασία αὕτη ἦτο ἀναγκαία διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς πίστεως αὐτῶν, ἡ δὲ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν πλήρη πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξανάστασιν εἰς ὑψηλοτέραν πνευματικὴν ζωήν, προσέτι δὲ ὅτι διὰ τῆς τρανῆς ταύτης ἀποδείξεως τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ θὰ ἐδοξάζετο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τοῦ κόσμου (πρβλ. Ἰωάν. θ' 2—3).

Πάντα ταῦτα ἀπεκρύπτοντο ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ θὰ ἐγίνοντο γνωστὰ εἰς αὐτὰς ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, διότι ὡς προσθέτει παρακατιὼν ὁ Ἰωάννης· «***Ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον***».

Καὶ ἐξακολουθεῖ ἀπεριφράστως ὁ Ἰωάννης τὴν ἀφήγησιν τῆς αἰνιγματώδους δι' ὅλους στάσιν τοῦ Κυρίου ἀπέναντι τοῦ φίλου του Λαζάρου:

«***Καθὼς λοιπὸν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινε δύο ἡμέρας ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἦτο. Ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν***».

Μεγάλη θὰ ἦτο ἡ ἔκπληξις τῶν μαθητῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν παρατηρούντων τὴν φαινομενικὴν ἀπάθειαν τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ φίλου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναλογιζομένων τὸν ἐκ τῶν Ἰουδαίων κίνδυνον, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἐξετίθετο ἐκ νέου ὁ Κύριος, συμπαρασύρων καὶ αὐτούς. Καὶ διεμαρτύροντο λέγοντες: «***Ραββί, τώρα ἐζήτουν νὰ σὲ λιθοβολήσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;***»

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ μίαν διακήρυξιν τῆς ἀρχῆς, ἥτις διεῖπεν ὁλόκληρον τὸ δημόσιον αὐτοῦ στάδιον:

«***Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Δὲν εἶναι δώδεκα αἱ ὧραι τῆς ἡμέρας; Ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, δὲν προσκόπτει, διότι βλέπει τὸ φῶς τοῦ κόσμου τού-***

του, Ἐάν τις ὅμως περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ προσκόπτει, διότι τὸ φῶς δὲν εἶναι ἐν αὐτῷ.»

Ἤτοι, «Ὡς σύμβαίνει ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ. Ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἡμέρα, ἡ ὁρισθεῖσά μοι ὑπὸ τοῦ Πατρός, ὅπως ἐκτελέσω τὸ ἐπὶ γῆς ἔργον μου, εἶμαι ἀσφαλής, ὡς καὶ οἱ ὑπὸ τὴν προστασίαν μου.» (πρβλ. Ἰωάν. θ.' 4. Α'. Ἰωάν. 6.' 8—11).

«***Ταῦτα εἶπε καὶ μετὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτούς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν ἐκοιμήθη, ἀλλ' ὑπάγω διὰ νὰ ἐξυπνίσω αὐτόν.***»

Δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι νέα εἰδοποίησις ἐκ Βηθανίας ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀπεβίωσεν ὁ φίλος του. Τοῦτο ἐπληροφορήθη ὡς παγγνώστης ἐκ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀναγγέλλει τὸν θάνατον ὡς ὕπνον, ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ προσεχῆ ἀνέγερσιν. «***Εἶπον λοιπὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Κύριε, ἂν ἐκοιμήθη, θέλει σωθῇ. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐλάλει περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι ὅμως ἐνόμισαν ὅτι λέγει περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου.***»

«***Τότε λοιπὸν εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε. Καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς διὰ νὰ πιστεύσητε, διότι δὲν ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἂς ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν.***»

Ἡ ἀναφώνησις τοῦ Θωμᾶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπετέλει κρᾶμα δυσπιστίας καὶ πίστεως: «***Εἶπε δὲ ὁ Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, πρὸς τοὺς συμμαθητάς, Ἂς ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.***» Δυσπιστῶν ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῆς παρατόλμου, κατ' αὐτόν, ἀποφάσεως τοῦ Διδασκάλου, ἦτο ὅμως ἕτοιμος νὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ. Φύσει δύσπιστος καὶ μελαγχολικοῦ χαρακτῆρος, εἶχεν ὅμως στερεὰν πρὸς τὸν Κύριόν του ἀφοσίωσιν, οὕτως ὥστε, ὡς παρατηρεῖ ὁ Χρυσόστομος, (ἐν τῇ Ὁμιλίᾳ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάν. τόμ. η'. 370 Migne.), «Ὁ μετὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς Βηθανίαν μὴ τολμῶν ἀπελθεῖν, εἶτα τὸν Χριστὸν οὐχ ὁρῶν, σχεδὸν τὴν οἰκουμένην διέδραμε.»

Ἐλθὼν λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς, εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἤδη ἐν τῷ μνημείῳ. (¹)

Ἦτο δὲ ἡ Βηθανία πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπέχουσα ὡς δεκαπέντε στάδια.

Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων εἶχον ἐλθεῖ πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν, διὰ νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. (²)

Εἰς τὸν κύκλον τοῦτον τῶν συγγενῶν καὶ γνωρίμων, τῶν κατὰ τύπους παρηγόρων, ὁ Κύριος, ὁ ἀληθὴς Παρήγορος, δὲν παρουσιάζεται, ἵνα μὴ ἐπηρεασθῇ ἐκ

(¹) Εἰ δὲ ἀπὸ δεκαπέντε σταδίων ἦν ἡ Βηθανία, ὅπερ ἐστὶ μίλια δύο, πῶς τεταρταῖος ὁ Λάζαρος;

Ἔμεινε δύο, καὶ πρὸ τῶν δύο ἦλθέ τις ἀπαγγέλλων, καθ' ἣν καὶ ἐτελεύτησεν. Εἶτα, κατ' αὐτὴν τὴν τετάρτην ἡμέραν παρεγένετο, (Χρυσόστ. αὐτόθι, Ε'.).

(²) Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους ἦσαν τριάκοντα. Αἱ πρῶται τρεῖς ἦσαν ἡμέραι *δακρύων*, αἱ ἑπτὰ ἑπόμεναι, ἡμέραι ***θρήνου***, καὶ αἱ ὑπόλοιποι, ἡμέραι *πένθους*.

τῆς ἀντιπαθείας τῶν Ἰουδαίων ἡ πρώτη μετὰ τῶν ἀδελφῶν συνάντησίς Του, ἀλλ' εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς οἰκίας, οὐχὶ μακρὰν τοῦ τάφου, ἀναμένει τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀδελφῶν.

«Ἡ Μάρθα λοιπόν, καθὼς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτόν, ἡ δὲ Μαρία ἐκάθητο ἐν τῇ οἰκίᾳ.»

Ἡ γνωστὴ δραστηριότης τῆς Μάρθα: ἔφερεν αὐτὴν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ πλήθους τῶν εἰσερχομένων ἐπισκεπτῶν, ἐνῷ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Μαρία, βυθισμένη εἰς τὴν θλίψιν της ἐκάθητο εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς οἰκίας καὶ δὲν ἔλαβεν εὐθὺς εἴδησιν τῆς ἐπανόδου τοῦ Διδασκάλου.

«Εἶπε λοιπὸν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, ἐὰν ἦσο ἐδῶ, ὁ ἀδελφός μου δὲν ἤθελεν ἀποθάνει· πλὴν καὶ τώρα ἐξεύρω ὅτι ὅσα ζητήσῃς παρὰ τοῦ Θεοῦ, θέλει σοι δώσει ὁ Θεός».

Ἔτρεφεν ἐνδομύχως ἀόριστον ἐλπίδα, ὅτι διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Ἰησοῦ παρὰ τῷ Θεῷ θὰ προέκυπτέ τι θαῦμα ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς. Δὲν ἀνεγνώριζεν ὅτι Αὐτὸς ἦτο ἡ **ζωή**, ὡς ἀποτελῶν ἓν μετὰ τοῦ Πατρός.

«Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, Ὁ ἀδελφός σου θέλει ἀναστηθῇ.»

Ἀλλ' ἡ διφορουμένη ἔννοια τῶν λόγων τούτων τοῦ Κυρίου δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἀτελῆ πίστιν τῆς Μάρθας. Διὰ τοῦτο αὕτη ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος, ἀντιτείνει :

«Ἐξεύρω ὅτι θέλει ἀναστηθῇ ἐν τῇ ἀναστάσει, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.»

Ἤτοι, «Μικρὰ παρηγορία δι' ἐμὲ εἶναι τὸ ὅτι θέλει ἀπολαύσει μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν πιστῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.»

Οἱ ἑπόμενοι λόγοι τοῦ Κυρίου σκοπὸν ἔχουσι νὰ ὑποδείξωσι τὴν μηδαμινότητα τοῦ θαύματος τῆς ἀναστάσεως, ἣν ὑπαινίττεται ἡ Μάρθα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ δώρου τῆς ζωῆς τῆς ἀφθάρτου καὶ αἰωνίου, τὴν ὁποίαν χορηγεῖ Αὐτός, ἡ ζωὴ καὶ ὁ δοτὴρ τῆς ζωῆς.

«Εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἂν ἀποθάνῃ θέλει ζήσει. Καὶ πᾶς ὅστις ζῇ καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ δὲν θέλει ἀποθάνει εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο;» Ἤτοι, «ἀναγνωρίζεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ πηγὴ τῆς μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος αἰωνίου ζωῆς;»

«Λέγει πρὸς αὐτόν, Ναί, Κύριε, ἐγὼ ἐπίστευσα ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.» Ἡ ἀπάντησις αὕτη τῆς Μάρθας ἐπιδέχεται δύο ἑρμηνείας: Ἢ ὅτι παραδέχεται αὐτὸν ὡς τὸν Μεσσίαν, ὅστις κατὰ τὴν προσδοκίαν τοῦ Ἰσραὴλ θέλει ἐμφανισθῇ ὅπως ἀναστήσῃ τοὺς νεκροὺς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ἤ, ὅτι πιστεύει ὅτι ἐξ αὐτοῦ πηγάζει πᾶν ἀγαθὸν καὶ αὐτὸ τὸ δῶρον τῆς ζωῆς. Ἤδη δὲ ἐνισχυθεῖσα διὰ τῆς ὁμολογίας ταύτης, καὶ ἐκ τῆς ἀορίστου ἐλπίδος ἥτις ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, σπεύδει, ὅπως ἀναγγείλῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ Διδασκάλου εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ὑπῆγε καὶ ἐφώναξε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς κρυφίως, καὶ εἶπεν, Ὁ διδάσκαλος ἦλθε καὶ σὲ κράζει. Ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. Δὲν εἶχε δὲ ἔλθει ὁ Ἰησοῦς ἔτι εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦτο ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτὸν ἡ Μάρθα.»

Πάραυτα δὲ ἐγείρεται ἡ Μαρία, καὶ σπεύδει εἰς συνάντησιν τοῦ Κυρίου, παρακολουθουμένη ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπισκεπτῶν, οἵτινες ὑπέλαβον ὅτι ἐν τῷ παροξυσμῷ τῆς λύπης της μεταβαίνει κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὸν τάφον, ὅπως κλαύσῃ. Τοῦτο δὲ ἔγεινε κατὰ θείαν πρόνοιαν, ὅπως διαπιστωθῇ τὸ θαῦμα διὰ πολλῶν καὶ δὴ ἐχθρικῶν μαρτύρων.

Ἡ δὲ Μαρία, πίπτουσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, ἐπαναλαμβάνει αὐθορμήτως τὰς λέξεις, αἵτινες πολλάκις θὰ διημείφθησαν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἡμερῶν: «***Κύριε, ἂν ἦσο ἐδῶ, ὁ ἀδελφός μου δὲν ἤθελεν ἀποθάνει.***»

Ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς θλίψεως καὶ τῶν δακρύων τῶν ἀδελφῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντος συγγενικοῦ πλήθους, «***ὁ Ἰησοῦς ἐστέναξεν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ καὶ ἐταράχθη. Καὶ εἶπε, Ποῦ ἐθέσατε αὐτόν; Λέγουσι πρὸς αὐτόν, Κύριε, ἐλθὲ καὶ ἰδέ.***»

«***Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς***», συμπαρασυρθεὶς καὶ αὐτὸς ἀνθρωπίνως ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ρεύματος τῆς θλίψεως. Ἐπὶ τῇ θέᾳ δὲ τῶν δακρύων αὐτοῦ κινηθέντες εἰς συμπάθειαν τινὲς τῶν Ἰουδαίων ἔλεγον. «***Ἰδέ, πόσον ἠγάπα αὐτόν.***» Ἄλλοι ὅμως μεμψίμοιροι καὶ ἕτοιμοι νὰ ψέξωσι πᾶν ὅ,τι ἔβλεπον ἐν αὐτῷ ἔλεγον: ***Δὲν ἠδύνατο οὗτος, ὅστις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, νὰ κάμῃ ὥστε καὶ οὗτος νὰ μὴ ἀποθάνῃ;***»

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνουσιν ὅλοι εἰς τὸ μνημεῖον, κείμενον κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν, ἔξω τῆς κώμης, διότι δὲν ἦτο συγκεχωρημένον εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ θάπτωνται οἱ νεκροὶ ἐν μέσῳ τῶν ζώντων (Λουκ. ζ.´ 12). Ἦτο δὲ ὁ τάφος τοῦ Λαζάρου ἐντὸς σπηλαίου. (1)

«***Ὁ Ἰησοῦς λοιπόν, πάλιν στενάζων ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. Ἦτο δὲ σπήλαιον καὶ ἔκειτο λίθος ἐπ᾽ αὐτοῦ. Λέγει ὁ Ἰησοῦς, Σηκώσατε τὸν λίθον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀποθανόντος, ἡ Μάρθα, Κύριε ὄζει ἤδη, διότι εἶναι τέσσαρας ἡμέρας νεκρός.***»

Ἐξαφανίζεται πρὸς στιγμήν, πρὸ τῶν γνωστῶν συνεπειῶν τοῦ θανάτου, ἡ

(1) Τοιαῦτα σπήλαια ἦσαν ἄλλοτε μὲν φυσικὰ (Γενέσ. κγ.´ 9), ἄλλοτε δὲ τεχνητὰ (Ἡσα. κβ.´ 16, Ματθ. κζ.´ 60), ἐντὸς κήπου (Ἰωάν. ιθ.´ 41) ἢ ἐντὸς ἀγροῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν οἰκογένειαν (Γέν. κγ.´ 9, 17—20, λε.´ 18, Β.´ Βασ. κα.´ 18), ἐναπετίθεντο δὲ οἱ νεκροὶ ἐντὸς κοιλωμάτων λελαξευμένων ἐντὸς τῶν πλευρῶν τοῦ σπηλαίου, ἐνίοτε ὅμως καὶ εἰς χωριστὰ διαμερίσματα τοῦ σπηλαίου, συγκοινωνοῦντα μετ᾽ ἀλλήλων. Ἡ εἴσοδος ἦτο ἢ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ σπηλαίου, ὡς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ ἄνωθεν μὲ βαθμίδας, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει. Ὁ δὲ κλείων τὴν εἴσοδον λίθος ἦτο βαρύς, ὀγκώδης καὶ λίαν δυσκίνητος. Ἐν τῷ προκειμένῳ ἔκειτο ὁριζοντίως ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου. Τοιοῦτοι τάφοι ἀνῆκον εἰς τοὺς εὐπορωτέρους μόνον, ἐξ οὗ καὶ εἰκάζεται ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Λαζάρου ἦτο εὔπορος. Ἕτερα δὲ πειστήρια τούτου εἶναι οὐ μόνον ἡ παρουσία τόσων πενθούντων καὶ δὴ προσώπων διαπρεπῶν ἐξ Ἱεροσολύμων, καθότι ὁ Ἰωάννης τὴν τάξιν τῶν ἀρχόντων πάντοτε ὑπονοεῖ ὑπὸ τὴν φράσιν οἱ *Ἰουδαῖοι* (αὐτόθι 19), ἀλλὰ καὶ τὸ ἀλάβαστρον τοῦ πολυτίμου μύρου, δι᾽ οὗ ἤλειψεν ἡ Μαρία τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου. Ὁ Χρυσόστομος θεωρεῖ τὰς ἀδελφὰς ὡς ἀνηκούσας εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν.

πίστις τῆς Μάρθας ἐπὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Κυρίου. Διὸ καὶ οὗτος τῇ ἀποτείνει ἐλαφράν τινα ἐπίπληξιν: «***Δέν σοι εἶπον ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, θέλεις ἴδει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;***»

Μὲ τὴν τελευταίαν ταύτην διαβεβαίωσιν, αἴρεται πᾶσα ἀντίρρησις καὶ ἀποκυλίεται ὁ λίθος. Ἕπεται ἡ εὐχαριστήριος προσευχὴ τοῦ Κυρίου.

«***Ὁ δὲ Ἰησοῦς ὑψώσας ἄνω τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε, Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι μοῦ ἤκουσας***». Ταῦτα εἶπε μεγαλοφώνως, εἰς ἐπήκοον ὅλων τῶν παρισταμένων, προσθέτων, ὡς ἐξάγεται, ἰδιαιτέρως, χάριν τῶν μαθητῶν: «***Καὶ ἐγὼ μὲν ἐγνώριζον ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν παρεστῶτα εἶπον τοῦτο, διὰ νὰ πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας. Καὶ ταῦτα εἰπών, μετὰ φωνῆς μεγάλης ἐκραύγασε, Λάζαρε, ἐλθὲ ἔξω.***»

Εἰς τὸ θεοπρεπὲς τοῦτο κέλευσμα ἐπακολουθεῖ τὸ κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον «θαῦμα ἐν θαύματι» (Ἰωάν. ε΄. 28, 29· Α΄. Θεσσ. δ΄. 16). «***Ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας μὲ τὰ σάβανα, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ περιδεδεμένον μὲ σουδάριον. Λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, Λύσατε αὐτὸν καὶ ἀφήσατε νὰ ὑπάγῃ.***»

Διακόπτει ἐδῶ ὁ Ἰωάννης τὸ νῆμα τῆς ἀφηγήσεως, ἀφίνων ἕκαστον νὰ φαντασθῇ τὴν σκηνὴν τῆς ἀνελπίστου καὶ ἀφαντάστου χαρᾶς τῆς οἰκογενείας τοῦ Λαζάρου, καὶ προχωρεῖ εὐθὺς εἰς τὴν ἱστορικὴν σημασίαν, ἣν κατέχει τὸ θαῦμα τοῦτο ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἐπὶ γῆς σταδίου τοῦ Κυρίου. Διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου ὑπῆρξε σπουδαῖος κρῖκος ἐν τῇ ὅλῃ σειρᾷ τῶν γεγονότων ἐκείνων, ἅτινα ἦσαν προωρισμένα, κατὰ τὴν Θείαν βουλήν, νὰ καταλήξωσιν εἰς τὸν ἐξιλαστήριον θάνατον τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

«***Πολλοὶ λοιπὸν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες εἶχον ἐλθεῖ εἰς τὴν Μαρίαν, καὶ εἶδον ὅσα ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Τινὲς δὲ ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς ὅσα ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς.***» Αἱ λέξεις ***τινὲς δὲ*** ἐκφράζουσι μίαν ἀντίθεσιν, ἥτις ἀποκλείει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι οὗτοι μετέδωκαν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὰ γεγονότα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ μεταπείσωσιν αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ. Τὴν ἐχθρικήν των πρόθεσιν δεικνύει καὶ τὸ ἑπόμενον ἐδάφιον, ὅπου συνδυάζει ὁ Ἰωάννης τὸ διάβημα αὐτῶν καὶ τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου, ὅπως θανατωθῇ ὁ τόσον ἐπικίνδυνος δι᾿ αὐτοὺς θαυματουργὸς Διδάσκαλος.

«***Συνεκρότησαν λοιπὸν συνέδριον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἔλεγον: Τί πράττομεν; Διότι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ θαύματα ποιεῖ. Ἐὰν ἀφήσωμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες θέλουσι πιστεύσει εἰς αὐτόν, καὶ θέλουσιν ἐλθεῖ οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἀφανίσει καὶ τὸν τόπον ἡμῶν καὶ τὸ ἔθνος.***»

Ἤτοι, θὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ὁ Μεσσίας, καὶ θὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν (Ἰωάν. ς΄ 15) ἵνα ἀποτινάξῃ τὸν Ρωμαϊκὸν ζυγόν· θὰ ἐπέλθῃ τότε μοιραίως ἡ καταστροφὴ οὐχὶ μόνον τῶν ἀνταρτῶν, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, τῶν ἀθῴων μετὰ τῶν ἐνόχων. Πᾶσα ἀντίστασις πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν θὰ ἦναι ἀδύνατος καὶ οὕτω θὰ ἐκλείψῃ καὶ τὸ τελευταῖον ἴχνος τῆς ἐθνικῆς ὑποστάσεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐπιχειρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ λαβόν-

τες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς καταδικαστικῆς κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀποφάσεως, ἐζήτουν νὰ πείσωσι τοὺς ὀλιγώτερον φανατικοὺς συναδέλφους αὐτῶν. Ὁ Χρυσόστομος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων Πατέρων θεωροῦν προσποιητοὺς τοὺς φόβους τούτους τῶν ἀρχιερέων.

Ὅτι ὑπῆρχον ἐν τῷ συνεδρίῳ οἱ διστάζοντες νὰ προβῶσιν εἰς ἄκρα μέτρα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἀποδεικνύει τὸ ἑπόμενον ἐδάφιον: «***Εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν, ὁ Καϊάφας, ὅστις ἦτο ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπε πρὸς αὐτούς, Σεῖς δὲν γνωρίζετε τίποτε, οὐδὲ συλλογίζεσθε ὅτι συμφέρει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποθάνῃ εἷς ἄνθρωπος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ὅλον τὸ ἔθνος***». ***Τοῦτο δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ δὲν εἶπεν, ἀλλ᾽ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους***». Ἤτοι, ὢν ἀρχιερεὺς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἐλάλει ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικήν του ἰδιότητα, καθιστάμενος τὸ ὄργανον τῆς μεταδόσεως τῆς προφητείας τοῦ τέλους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος. Ἀδιάφορον ἂν ὡς ἄτομον ἦτο ἀνὴρ πονηρὸς καὶ κακεντρεχής, θρασὺς καὶ ὑπερόπτης, μὴ ἀνεχόμενος, ὅπως ζήσῃ ὁ Διδάσκαλος, τοῦ ὁποίου καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ διδασκαλία ἀπετέλουν καθημερινὴν μομφὴν κατ᾽ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων σφετεριζομένων τὴν καθέδραν τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν ἁγίων τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας. Ὁ Θεός, ὅστις μετεχειρίσθη τὸν Βαλαὰμ ἵνα προείπῃ ὅτι ἀστὴρ θὰ ἀνέτελλεν ἐξ Ἰακὼβ καὶ σκῆπτρον ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ (Ἀριθ. κδ´ 17), ἠδύνατο νὰ μεταδώσῃ καὶ διὰ τοῦ Καϊάφα προφητικὴν ῥῆσιν ὡς πρὸς τὸ τέλος τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ δὲ ἀμέσως ἑπόμενον μέρος τῆς προτάσεως «***καὶ οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συνάξῃ εἰς ἓν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, τὰ διασκορπισθέντα***» εἶναι προσθήκη τοῦ Ἰωάννου, ὅπως μὴ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου θὰ ἦτο πρὸς ὄφελος μόνον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Τὸ αὐτὸ ἐκφράζει καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Ἰωάννης: «***Καὶ αὐτὸς εἶναι ἱλασμὸς περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ οὐχὶ μόνον περὶ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου***» (Α´. Ἰωάν. β´. 2).

Οὐχὶ ὁ Νόμος, ὡς ἐπίστευον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ᾽ ὁ ἱλαστήριος θάνατος τοῦ Χριστοῦ, ἦτο ὁ σύνδεσμος, ὅστις θὰ ἥνωνε πάντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς μίαν κοινὴν ἀδελφότητα. «Ἐγώ, ἐὰν ὑψωθῶ» (λέγει ὁ Χριστὸς) «θέλω σύρει πάντας πρὸς Ἐμαυτόν». Οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Ἐφεσ. δ´ 13—22) ἀποτελοῦν τὴν κυριωτέραν ἑρμηνείαν τῶν ὡς ἄνω λόγων τοῦ Ἰωάννου. Ἡ φράσις ***τέκνα τοῦ Θεοῦ*** ἔχει μελλοντικὴν σημασίαν --ἀναφέρεται εἰς πάντας ἐκείνους, οἵτινες διὰ τῆς πίστεως καὶ ὑπακοῆς θέλουσιν ἀξιωθῆ νὰ γίνωσι τέκνα τοῦ Θεοῦ (ὅρα καὶ Ἰωάν. ι´. 16, Λουκ. ι´. 6, Ἰωάν. ιζ´. 37, Λουκ. η´. 15, Ἰωάν. γ´. 19—21.)

«***Ἀπ᾽ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύθησαν διὰ νὰ θανατώσωσιν αὐτόν. Ὅθεν ὁ Ἰησοῦς δὲν περιεπάτει πλέον παρρησίᾳ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ᾽ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν εἰς τὸν τόπον πλησίον τῆς ἐρήμου, εἰς πόλιν λεγομένην Ἐφραΐμ, καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ.***»

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΓΡΑΦΗι

ὑπὸ Ρ. Α. ΤΟΡΡΕΫ (R. A. Torrey)

(ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Πῶς πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας;

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῶμεν τῆς ἐξετάσεως τῶν εἰδικῶν δυσκολιῶν καὶ δῆθεν ἀντιφάσεων ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ, αἵτινες ἐτάραξαν καὶ ταράττουν τοὺς ἐκζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν, ἂς ἴδωμεν πῶς πρέπει νὰ ἐξετάζωνται αἱ τοιαῦται δυσκολίαι ἐν γένει.

1. Ἐν πρώτοις, πρέπει νὰ ἐξετάζωνται μὲ εἰλικρίνειαν. Ὅταν συναντᾷς μίαν δυσκολίαν ἐν τῇ Γραφῇ, ἀναγνώρισέ την ἀπροκαλύπτως. Μὴ προσπαθῇς νὰ τὴν συγκαλύψῃς ἢ νὰ τὴν παρακάμψῃς. Ἀντιμετώπισέ την μὲ εἰλικρίνειαν. Ἐὰν ἄλλος τις σοὶ ἀναφέρῃ τὴν δυσκολίαν αὐτήν, ὁμολόγησέ την. Ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ δώσῃς μίαν καλήν, ἔντιμον καὶ πειστικὴν λύσιν τῆς δυσκολίας, καλλίτερον νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃς ποσῶς νὰ ἀπαντήσῃς. Πολλὴν βλάβην ἐπροξένησαν διάφοροι ζηλωταὶ ὑπέρμαχοι τοῦ ἀλανθάστου τῆς Ἁγ. Γραφῆς, οἱ ὁποῖοι προσεπάθησαν νὰ ἐξηγήσουν τὰς δυσκολίας αὐτῆς κατὰ τρόπον ὄχι εἰλικρινῆ καὶ εὐθύν. Καὶ οἱ ἀκούοντες αὐτοὺς κατέληγον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἂν ἐπὶ τοιούτων ἐξηγήσεων καὶ ἐπιχειρημάτων βασίζηται τὸ κῦρος καὶ ἡ ἀξιοπιστία τῶν Γραφῶν, τότε ἡ βάσις των εἶναι πολὺ σαθρά· καὶ τοιουτοτρόπως τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς, ἀντὶ νὰ ἐνισχυθῇ, καταρρίπτεται ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑποστηρικτῶν αὐτῆς. Ἐὰν σὺ ἦσαι πράγματι πεπεισμένος ὅτι ἡ Ἁγ. Γραφὴ εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, εἶναι προτιμώτερον τὸ νὰ σιωπήσῃς, περιμένων ἕως οὗ εὑρεθῇ μία πραγματικὴ λύσις οἱασδήποτε ἐν αὐτῇ δυσκολίας, παρὰ τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃς λύσιν, ἥτις δὲν εἶναι εἰλικρινὴς καὶ ἱκανοποιητική.

2. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας μὲ ταπεινοφροσύνην. Ἀναγνώρισον τοὺς περιορισμοὺς τῆς ἰδίας σου διανοίας καὶ γνώσεως, καὶ μὴ φαντασθῇς οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ὅτι δὲν ὑπάρχει λύσις τῆς δυσκολίας, μόνον καὶ μόνον διότι σὺ δὲν εὑρίσκεις λύσιν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θὰ ὑπάρχῃ λύσις, καὶ ἁπλουστάτη μάλιστα.

3. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας μὲ ἀποφασιστικότητα. Λάβε τὴν ἀπόφασιν ὅτι μιᾶς τινος δυσκολίας θὰ εὕρῃς τὴν λύσιν μὲ ὁσονδήποτε κοπιώδη μελέτην καὶ σκέψιν. Αἱ δυσκολίαι τῆς Γραφῆς εἶναι προκλήσεις ἐκ μέρους τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς πρὸς ἡμᾶς, ὅπως θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις. Μὴ ἀπελπισθῇς καὶ παύσῃς ζητῶν τὴν λύσιν, μόνον καὶ μόνον διότι δὲν κατώρθωσας νὰ τὴν εὕρῃς ἐντὸς πέντε ἢ δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας· Ἐξακολούθησον σκεπτόμενος καὶ σταθμίζων τὸ ζήτημα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐν ἀνάγκῃ. Ἡ σκέψις αὕτη θὰ σὲ ὠφελήσῃ περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν λύσιν, τὴν ὁποίαν θὰ εὕρῃς. Ὑπάρχει κάπου μία λύσις καὶ θὰ τὴν εὕρῃς, ἀρκεῖ νὰ τὴν ζητήσῃς ἐπιμόνως καὶ καρτερικῶς.

4. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας ἀφόβως. Μὴ τρομάξῃς, ὅταν συναντήσῃς μίαν δυσκολίαν ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ, ὁσονδήποτε ἀνυπέρβλητος καὶ δυσεπίλυτος καὶ ἂν φαίνεται. Χιλιάδες ἀνθρώπων εὗρον τοιαύτας δυσκολίας, πρὶν ἢ σὺ γεννηθῇς, καὶ ὅμως ἡ Βίβλος δὲν ἐκλονίσθη. Καὶ ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τόσους αἰῶνας ὑπέστη αὐστηρὸν ἐξονυχισμὸν καὶ ἀδιακόπους ἀγρίας ἐπιθέσεις χωρὶς νὰ σαλευθῇ, βεβαίως δὲν θὰ καταρρεύσῃ ὡς ἐκ τῶν ἰδικῶν σου ἀμφιβολιῶν καὶ ἀντιλογιῶν ἢ τῶν ἐπιθέσεων τῶν σημερινῶν κριτικῶν, τῶν ὁποίων ἡ πεποίθησις, ὅτι ἐκμηδενίζουν τὴν Ἁγ. Γραφήν, εἶναι ἁπλῶς κωμική.

5. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας μὲ ὑπομονήν. Μὴ ἀπελπίζεσαι διότι δὲν κατορθώνεις ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας νὰ ἐξηγήσῃς μίαν δυσκολίαν. Ἐὰν δυσκολίας τινὸς τὴν λύσιν δὲν δύνασαι νὰ εὕρῃς παρ᾽ ὅλας τὰς προσπαθείας σου, βάλε την κατὰ μέρος δι᾽ ὀλίγον καιρόν. Πιθανόν, ὅταν μετ᾽ ὀλίγον πάλιν ἐπιληφθῇς τοῦ ζητήματος, νὰ εὕρῃς ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ δυσκολία καὶ θὰ ἀπορῇς καὶ σὺ αὐτὸς πῶς σὲ ἐδυσκόλευσε τόσον.

6. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας ἐν τῇ Γραφῇ διὰ τῆς Γραφῆς. Ἐὰν εὕρῃς δυσκολίαν τινὰ εἰς ἓν μέρος τῆς Γραφῆς, ζήτησον νὰ εὕρῃς ἄλλα χωρία τῆς Γραφῆς, τὰ ὁποῖα νὰ ἐπιχύσουν φῶς καὶ νὰ διαλύσουν τὴν δυσκολίαν σου. Τίποτε δὲν ἐξηγεῖ καὶ σαφηνίζει τὴν Γραφὴν τόσον ὅσον αὐτὴ αὕτη ἡ Γραφή. Κατ᾽ ἐπανάληψιν μοὶ παρουσιάσθησαν ἄνθρωποι μὲ δυσκολίαν τινὰ ἐκ τῆς Γραφῆς, ἥτις τοὺς ἐκλόνισε, καὶ ἐζήτουν μίαν λύσιν τῆς ἀπορίας των, ἐγὼ δὲ ἠδυνήθην νὰ τοῖς δώσω τὴν λύσιν, ὑποδεικνύων εἰς αὐτοὺς νὰ ἀναγνώσουν τὸ δεῖνα χωρίον τῆς Γραφῆς καὶ ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ διεσκόρπισε τὰ νέφη τῆς ἀπορίας των καὶ κατέστησε τὴν ἀλήθειαν τῆς Γραφῆς καθαρὰν καὶ φωτεινὴν ὡς ἡ μεσημβρία.

7. Πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς δυσκολίας ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ μετὰ προσευχῆς. Εἶναι θαυμαστὴ ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν αἱ ἀπορίαι διαλύονται ὅταν τὰς ἐξετάζωμεν γονυπετεῖς. Ὅταν προσευχώμεθα, ὄχι μόνον ἀνοίγει ὁ Θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν, ὥστε νὰ ἴδωμεν θαυμάσια ἐν τῷ Νόμῳ Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνοίγει αὐτούς, ὥστε νὰ κατανοήσωμεν πράγματα, τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου μᾶς ἐφαίνοντο ὡς δυσκολίαι ἀνυπέρβλητοι. Εἷς σπουδαῖος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πολλοὶ σημερινοὶ μελετηταὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἔγειναν κριτικοὶ δυσμενεῖς καὶ ἐχθρικοὶ πρὸς αὐτήν, εἶναι ὅτι ἐλησμόνησαν τὴν προσευχήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.′

Τὸ α.′ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην;

Δὲν ὑπάρχει μέρος τῆς Ἁγ. Γραφῆς, τὸ ὁποῖον οἱ λόγιοι πολέμιοι αὐτῆς τόσον ἀγαποῦν νὰ προσβάλλουν, ὅσον τὸ πρῶτον αὐτῆς κεφάλαιον. Ἀκαταπαύστως μᾶς βεβαιοῦν ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ κεφαλαίου τούτου εὑρίσκεται εἰς ἀπελπιστικὴν ἀντίφασιν πρὸς τὰ βεβαιότατα πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ἀκόμη καὶ διακεκριμένος τις καθηγητὴς τῆς Θεολογίας εἴς τι ὑποτιθέμενον Χριστιανικὸν πανεπιστήμιον εἶπεν ὅτι «οὐδεὶς γνωρίζων τί εἶναι ἱστορία καὶ ἐπιστήμη θὰ διε-

νοεῖτο νὰ ἀποκαλέσῃ τὸ α.΄ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως ἱστορικὸν ἢ ἐπιστημονικόν». Παρ᾽ ὅλην ὅμως τὴν κατηγορηματικὴν ταύτην διαβεβαίωσιν τοῦ διακεκριμένου ἀνδρός, ἄλλοι ἄνδρες, οἵτινες ἀπέκτησαν ὡς ἱστορικοὶ φήμην πολὺ ἀνωτέραν αὐτοῦ, μᾶς βεβαιοῦν ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κεφάλαιον ὄχι μόνον εἶναι ἱστορικὸν (ἤτοι, σύμφωνον πρὸς τὴν ἱστορίαν), ἀλλ᾽ ἀποτελεῖ αὐτὸ τοῦτο τὸ θεμέλιον τῆς ἱστορίας. Ἄλλοι ἄνδρες, ἀποκτήσαντες θέσιν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, τὴν ὁποίαν ὁ εἰρημένος θεολόγος οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ καθέξῃ, μᾶς βεβαιοῦν ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο συμφωνεῖ ἀπολύτως πρὸς πᾶν ὅ,τι ἡ ἐπιστήμη γνωρίζει περὶ τῆς προελεύσεως καὶ ἀρχαιοτάτης ἱστορίας τῆς γῆς μας. Λ. χ. δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον ὄνομα μᾶλλον τετιμημένον ἀπὸ τὸ τοῦ Λόρδου Κέλβιν. (1) Ὁ δὲ Λόρδος Κέλβιν, εἰς ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἔγραψε πρὸς ἕνα φίλον μου, λέγει: «Ἡ ἐπιστήμη τῆς φυσιολογίας οὐδεμίαν ἔχει ἀντίρρησιν κατὰ τῆς κοσμογονίας, τὴν ὁποίαν περιγράφει τὸ Βιβλίον τῆς Γενέσεως.»

Ἂς ἔλθωμεν ὅμως εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν δυσκολιῶν τοῦ α.΄ κεφαλαίου τῆς Γενέσεως. Οἱ πολέμιοι αὐτοῦ ἀγαποῦν νὰ μᾶς διαβεβαιοῦν ὅτι «τὸ α.΄ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως λέγει ὅτι ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη εἰς ἓξ ἡμέρας εἰκοσιτετραώρους, ἐνῷ πᾶς ἐπιστήμων γνωρίζει ὅτι διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, ὅπως σήμερον ὑπάρχει, ἐχρειάσθησαν ἑκατομμύρια ἐτῶν.» Ἡ ἀντίρρησις αὕτη εἶναι σοβαροφανής, ἐκεῖνος ὅμως ὅστις τὴν φέρει ἀποδεικνύει τὴν τελείαν ἄγνοιάν του περὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Διότι ὅστις γνωρίζει τὴν Γραφὴν καὶ τὴν φρασεολογίαν αὐτῆς, ἠξεύρει ὅτι ἡ λέξις «ἡμέρα» ἐν τῇ Γραφῇ δὲν σημαίνει πάντοτε περίοδον 24 ὡρῶν. Οὕτω λ. χ. «ἡμέρα» λέγεται ἡ χιλιετηρὶς (Ἰωὴλ γ.΄ 18, Ζαχαρ. β.΄ 10—13, ιγ.΄ 1, 2, ιδ.΄ 9). Ἀκόμη καὶ εἰς τὸ β.΄ κεφάλαιον τῆς Γενέσεως (ἐδάφ. 4) ὁλόκληρος ἡ περίοδος τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ὀνομάζεται ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς «ἡμέρα» («καθ᾽ ἣν ἡμέραν ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς γῆν καὶ οὐρανόν»). Τίποτε δὲν μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἐννοήσωμεν τὰς ἓξ «ἡμέρας» τῆς Δημιουργίας ὡς ἡλιακὰς ἡμέρας ἐξ 24 ὡρῶν ἑκάστην. Αἱ «ἡμέραι» αὗται δύνανται νὰ ἦναι περίοδοι ἀπροσδιορίστου διαρκείας.

«Ἀλλά,» θὰ εἴπῃ τις, «αὐτὸ εἶναι διαστρέβλωσις τοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς πρὸς προσαρμογὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑστέρων πρὸς τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης». Ὁ ταῦτα λέγων προδίδει ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας τῆς ἑρμηνευτικῆς τῶν Γραφῶν. Διότι ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα μ. Χρ., δηλ. πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τῶν ἀνακαλύψεων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἑρμηνεύει τὰς «ἡμέρας» τῆς Γενέσεως ὡς «χρονικὰς περιόδους», ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ λέξις «ἡμέρα» εἰς ἄλλα χωρία τῆς Γραφῆς.

Ἄλλη ἀντίρρησις κατὰ τῆς ἀκριβείας καὶ ἀληθείας τοῦ α.΄ κεφαλαίου τῆς Γενέσεως εἶναι εἰς τὸ ἐκεῖ λεγόμενον ὅτι «ἐγένετο φῶς πρὶν ἢ δημιουργηθῇ ὁ ἥλιος, τοῦθ᾽ ὅπερ εἶναι μωρία, ἀφοῦ ὁ ἥλιος εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ φωτός.» Οἱ φέροντες τὴν

---

1) Σημ. μεταφραστοῦ. Ὁ Κέλβιν, Ἄγγλος φυσιοδίφης ἐκ τῶν μεγίστων, ἐγεννήθη τῷ 1824 καὶ ἀπέθανε τῷ 1907.

ἀντίρρησιν ταύτην ἐλέγχονται ὡς ἀγνοοῦντες τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην. Διότι ὁ γνωρίζων τὴν θεωρίαν τῶν νεφελωμάτων, τὴν ὁποίαν οἱ ἐπιστήμονες σήμερον γενικῶς παραδέχονται, γνωρίζει ὅτι ὑπῆρχε «κοσμικὸν» φῶς πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ νὰ ἀποχωρισθῇ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὴν γενικὴν φωτεινὴν νεφελωματώδη μάζαν καὶ ἀποτελέσῃ ἰδιαίτερον φωτεινὸν σῶμα.

Ἀλλ' οἱ ἀντιλέγοντες εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν τοῦ α'. κεφαλ. τῆς Γενέσεως προβάλλουν καὶ τὴν ἀντίρρησιν ὅτι ἡ σειρά, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφηγεῖται τὴν Δημιουργίαν τὸ ἐν λόγῳ κεφάλαιον, δὲν εἶναι ἡ σειρά, ἣν βεβαιώνει ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ἡ ἀντίρρησις αὕτη δὲν ἐπιδέχεται ἀπόδειξιν. Εἶχον τὸ προνόμιον νὰ σπουδάσω τὴν γεωλογίαν ὑπὸ τὸν καθηγητὴν James D. Dana, τοῦ Πανεπιστημίου Γαίηλ, τὸν ἔξοχον ἐκεῖνον γεωλόγον, ὅστις ὑπὸ τῶν εἰδημόνων ἀνεκηρύχθη ὡς ὁ μέγιστος ἐπιστημονικὸς νοῦς τοῦ 19ου αἰῶνος μετὰ τὸν Δαρβῖνον. Ὁ δὲ καθηγητὴς Dana εἶπέ ποτε εἰς ἐπήκοόν μου ὅτι εἷς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πιστεύει ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι Λόγος Θεοῦ, εἶναι ἡ θαυμασία συμφωνία μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῆς κοσμογονίας, ἥτις περιγράφεται εἰς τὴν Γένεσιν, καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἀρίστης ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, καὶ ὁ Λόρδος Κέλβιν. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῇ τοῦτο, ὅτι οἱ ἐπιστήμονες διαρκῶς μεταβάλλουν τὰς γνώμας των ὡς πρὸς τὴν ἀκριβῆ σειρὰν τῆς κοσμογονίας. Νεώταται ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις ἀνέτρεψαν προγενεστέρας θεωρίας, ἃς προέβαλλον διάφοροι ἐπιστήμονες κατὰ τῆς σειρᾶς τῆς Δημιουργίας, ἣν ἀφηγεῖται τὸ α'. κεφ. τῆς Γενέσεως. Αἱ δὲ ἀνακαλύψεις αὗται ἀπέδειξαν συμφωνοῦσαν τὴν σειρὰν ἐκείνην πρὸς τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.'

Ἡ ἀρχαιότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἓν τῶν ζητημάτων, ἅτινα τὴν σήμερον ἐμβάλλουν εἰς μεγάλην ἀπορίαν τοὺς μελετῶντας τὴν Ἁγ. Γραφήν, εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν χρονολογιῶν τῆς Γραφῆς πρὸς τὰς ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς. Λέγουσιν ὅτι κατὰ τὴν Ἁγ. Γραφὴν μόνον 4000 ἔτη ἐμεσολάβησαν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Χριστοῦ, ἐνῷ γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ὅτι ὁ πολιτισμός τῶν Αἰγυπτίων καὶ Βαβυλωνίων εἶχεν ἐξελιχθῇ εἰς μέγαν βαθμὸν πολὺ πρὸ τοῦ 4000 πρὸ Χρ., οἱ δὲ ἱστορικοὶ καὶ ἐπιστήμονες ἐν γένει φρονοῦν ὅτι δύνανται νὰ εὕρωσιν ἴχνη τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς πρὸ 10 000 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, ἐνῷ κατὰ τὰς χρονολογίας τῆς Γραφῆς ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρις ἡμῶν μόλις μεσολαβοῦσι 5926 ἔτη. Πῶς δυνάμεθα νὰ συμβιβάσωμεν τὰς ἀσυμφωνίας ταύτας;

Ἐν πρώτοις, πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι οὐχὶ ὅλαι αἱ χρονολογίαι, τὰς ὁποίας παραδέχονται οἱ ἱστορικοί, εἶναι ἀπολύτως βέβαιαι. Ὅσον ἀφορᾷ λ. χ. τὰς δυναστείας τῆς Αἰγύπτου, τὰ διδόμενα, ἐφ' ὧν βασίζονται τὰ πορίσματα τῶν ἱστοριοδιφῶν, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ὁριστικά. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εὑρέθησαν διάφορα ἀρχαῖα Αἰγυπτιακὰ χρονικὰ (κυρίως ἐπιγραφαὶ ἐπὶ λίθων), ἅτινα λέγουσιν ὅτι αἱ προηγηθεῖσαι αὐτῶν δυναστεῖαι ἀνάγονται εἰς χρονικὰς περιόδους παμμε-

γίστας. Πᾶς ὅμως, ὁ γνωρίζων πόσον οἱ ἀρχαῖοι Ἀνατολῖται ἔρρεπον πρὸς τὰς ὑπερβολάς, ὀφείλει νὰ δέχηται τὰς μαρτυρίας ταύτας ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν διαφόρων δυναστειῶν μὲ πολλὴν ἐπιφύλαξιν. Ἐν γένει μ̈όλονότι πολλοὶ ἱστορικοὶ παραδέχονται τὰς μαρτυρίας ταύτας περὶ τῆς μεγίστης ἀρχαιότητος τῶν πολιτισμῶν τῆς Αἰγύπτου, τῆς Νινευῆ καὶ τῆς Βαβυλῶνος, αὗται οὐδόλω εἶναι ἱστορικῶς ἀποδεδειγμέναι, καὶ δυνάμεθα νὰ ἀναβάλωμεν τὴν παραδοχήν των, μέχρις οὗ ἐπιχυθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου περισσότερον ἱστορικὸν φῶς.

Ἐξ ἄλλου, οὐδόλως εἶναι βέβαιον ὅτι μόνον 4000 ἔτη μεσολαβοῦν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Χριστοῦ. Αἱ χρονολογικαὶ σημειώσεις τοῦ ἐπισκόπου Ussher, αἵτινες ἀναγράφονται εἰς τὸ περιθώριον πολλῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀγγλικῆς Βίβλου, δὲν ἀποτελοῦν μέρος τῆς Βίβλου, καὶ ἡ ἀκρίβειά των εἶναι ἀμφισβητήσιμος. Αἱ χρονολογίαι αὗται βασίζονται ἐπὶ τῆς προϋποθέσεως ὅτι αἱ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναφερόμεναι γενεαλογίαι εἶναι κυριολεκτικῶς ἐπακριβεῖς. Ἀλλὰ μία ἐξέτασις ἐνδελεχὴς τῶν γενεαλογιῶν τούτων μᾶς πείθει ὅτι αὗται δὲν ἦσαν πλήρεις, καὶ ὅτι πολλάκις περιλαμβάνουν μόνον ὀλίγα ὀνόματα ἐξεχόντων προσώπων. Λ. χ. ἡ ἐν Ἐξόδ. ς'. 16—24 ἀναφερομένη γενεαλογία, ἐὰν ὑπετίθετο ὅτι εἶναι πλήρης, θὰ παρίστα τὸν Μωϋσῆν ὡς δισέγγονον τοῦ Λευῆ, ἐνῷ μεταξὺ Λευῆ καὶ Μωϋσέως ἐμεσολάβησαν 430 ἔτη. Ὁμοίως ἔχομεν λόγους νὰ ἀμφιβάλλωμεν ἂν ὁ γενεαλογικὸς κατάλογος τῶν ὀνομάτων ἐν Γενέσ. ε'. καὶ ια'. εἶναι πλήρης. Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἡ Γραφὴ οὐδαμοῦ ἀναφέρει τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Κατακλυσμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ μέχρις Ἀβραάμ, ἐνῷ ἀναφέρει τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν ἀπὸ Ἰωσὴφ μέχρι Μωϋσέως (Ἐξόδ. ιβ'. 40) καὶ ἀπὸ τῆς Ἐξόδου μέχρι τῆς κτίσεως τοῦ Ναοῦ (Α'. Βασιλ. ς'. 1). Τὸ δὲ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸ α'. κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου ἀναφέρονται τρεῖς γενεαλογικοὶ πίνακες, ἕκαστος μὲ 14 ὀνόματα, ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι Χριστοῦ, μᾶς δίδει τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι καὶ οὗτοι οἱ πίνακες δὲν ἦσαν πλήρεις.

Μία παρατήρησις, ἥτις πρέπει νὰ γίνῃ εἰς ὅλους τοὺς γενεαλογικοὺς πίνακας τῆς Ἁγ. Γραφῆς, εἶναι ὅτι ἡ λέξις «ἐγέννησε» δὲν ἔχει πάντοτε κυριολεκτικὴν ἔννοιαν—δηλαδή, δὲν δηλοῖ τὴν γέννησιν **υἱοῦ**, ἀλλὰ γενικώτερον **ἀπογόνου**. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Ζελφὰ λέγεται ὅτι «ἐγέννησεν» εἰς τὸν Ἰακὼβ τὰ δισέγγονα αὐτῆς (Γενέσ. μς'. 18). Ἐπίσης ἡ Βαλλά, τοὺς ἐγγόνους αὐτῆς (αὐτόθι, 25). Ὁ Χαναὰν λέγεται ὅτι «ἐγέννησεν» ὁλόκληρα ἔθνη (Γενέσ. ι'. 15—18). Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁσάκις φέρεται ὁ Α ὡς «γεννήσας» τὸν Β, δὲν ἕπεται ὅτι ὁ Β ἦτο υἱὸς τοῦ Α. Ἐνδέχεται νὰ ἦτο ἁπλῶς ἀπόγονος αὐτοῦ—ἔγγονος, δισέγγονος ἢ τρισέγγονος—καὶ νὰ ἐμεσολάβησαν αἰῶνες μεταξὺ τοῦ Α καὶ τοῦ Β. Ὅθεν διὰ τῶν γενεαλογικῶν πινάκων ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν ἀπέβλεπεν εἰς χρονολογικοὺς ὁρισμούς. Κατὰ συνέπειαν, ἐπ' αὐτῶν οὐδεμία ἀντίφασις δύναται νὰ στηριχθῇ μεταξὺ τῶν χρονολογιῶν τῆς Γραφῆς καὶ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν ἀνακαλύψεων περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς.

(ἀκολουθεῖ)

Π. Γ. Λογγινίδης.

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΟΠΛΟΠΟΙΟΥ

Ὑπὸ WILLIAM O. STODDARD

Διήγημα τοῦ ἔτους 30 μ. Χρ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14ον

Ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ Μαῦρον Φρούριον.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης ἐκτείνεται χώρα βραχώδης, ὀρεινὴ καὶ μονότονος, διακοπτομένη ἀπὸ φάραγγας ἀγρίας καὶ ἀποκρήμνους. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς ὁ Ἡρώδης εἶχε κτίσει τὸ μέγα φρούριον καὶ ἀνάκτορον Μάχαιρος ἢ Μαῦρον Φρούριον. Πλησίον τοῦ φρουρίου εἶχε σχηματισθῇ μικρὰ κωμόπολις, μὲ εἰδωλολατρικοὺς ναούς, θέατρον, ἐργαστήρια καὶ πρατήρια Τὸ ἀνάκτορον ἦτο πολυτελέστατον καὶ ὁ Ἡρώδης κατῴκει ἐκεῖ κατὰ προτίμησιν, ἀφοῦ μάλιστα ἀπ' ἐκεῖ ἠδύνατο νὰ μετακινῆται χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ κανείς, καὶ νὰ ἦναι πλησίον εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἰουδαίας διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, Ἐκεῖ ἔκαμνεν ὅ,τι ἤθελε καὶ ὅστις ἐσυλλαμβάνετο ὑπ' αὐτοῦ ἦτο ἀπολύτως εἰς τὸ ἔλεός του.

Ἦτο ἀρκετὰ ἐπικίνδυνον διὰ οἱονδήποτε μὴ ἐντόπιον νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ φρούριον τοῦτο. Ἐν τούτοις οἱ μαθηταὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἦλθον πολλάκις καὶ ἐζήτησαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν ἐκεῖ φυλακισμένον διδάσκαλόν των, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν. Ὁ Ἰωάννης, λοιπόν, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἐκεῖ εἰς τελείαν ἀπομόνωσιν, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τί γίνεται εἰς τὸν ἔξω κόσμον. Ἦτο κλεισμένος εἰς ὑπόγειον δεσμωτήριον λαξευμένον εἰς τὸν βράχον, μὲ ἓν μικρὸν παράθυρον πλησίον τῆς ὀροφῆς.

Ἐπὶ τέλους, μίαν ἡμέραν οἱ φύλακες τοῦ φρουρίου ἐπέτρεψαν τὴν εἴσοδον εἴς τινας πιστοὺς φίλους τοῦ δεσμώτου. Εἰσήχθησαν διὰ τοῦ μεγάλου πυλῶνος εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν καὶ ἐκεῖθεν διὰ διαφόρων διαδρόμων κατῆλθον εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ ἐπὶ τέλους ὡδηγήθησαν ἐνώπιον τῆς σιδηροφράκτου θύρας τῆς φυλακῆς τοῦ Ἰωάννου, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε μία τετράγωνος ὀπὴ φραγμένη μὲ σιδηρᾶς κιγκλίδας. Ἐκεῖ εἶδον ὄπισθεν τῶν κιγκλίδων τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀγαπητοῦ διδασκάλου καὶ ἠδυνήθησαν νὰ φιλήσουν τὴν χεῖρά του ἀναμέσον τῶν σιδήρων. Ἔπειτα τῷ διηγήθησαν ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφ' ὅτου αὐτὸς εἶχε φυλακισθῆ. Ἰδίως τῷ ἐξιστόρησαν τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτὸς εἶχε χαρακτηρίσει ὡς «τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ.» Καὶ τὸν ἠρώτων τώρα: «Τί λέγεις περὶ Αὐτοῦ; Αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας; Τότε διατὶ σὲ ἀφίνει νὰ σήπεσαι εἰς αὐτὴν τὴν φυλακήν;»

Εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς τῶν μαθητῶν του, ὁ Ἰωάννης ἐφάνη διστακτικὸς καὶ δὲν ἔδιδε σαφεῖς ἀπαντήσεις. Ἐπὶ τέλους εἶπε πρὸς αὐτούς:

—«Δὲν ἠξεύρω. Ὑπάγετε δύο ἀπὸ σᾶς καὶ ἐρωτήσητέ τον, καὶ ὅ,τι σᾶς ἀπαντήσῃ, φέρετέ μου εἴδησιν ἐδῶ.»

Μετ' ὀλίγον ἀπεχαιρέτησαν οἱ μαθηταὶ τῶν ἀγαπητὸν διδάσκαλον καὶ ἐξῆλθον τοῦ φρουρίου. Καθὼς κατήρχοντο πρὸς τὴν πόλιν, ἄνθρωπός τις καθήμενος παρὰ τὴν ὁδὸν ἐσηκώθη καὶ τοὺς προϋπήντησε, λέγων·

—«Τί λέγει ὁ Προφήτης; Τί νομίζει διὰ τὸν Γαλιλαῖον;»

—«Δὲν εἶναι βέβαιος,» ἀπήντησεν εἷς τῶν μαθητῶν, «καὶ εἶπεν εἰς ἐμὲ καὶ καὶ εἰς τὸν Κλεώπαν νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν, καὶ ὅ,τι μᾶς ἀπαντήσῃ, νὰ φέρωμεν εἴδησιν εἰς αὐτὸν ἐδῶ.»

—«Τότε θὰ ὑπάγω καὶ ἐγὼ μαζύ σας,» εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἦτο ἄλλος ἢ Ἔσδρας ὁ Ὁπλοποιός. «Δυσκόλως θὰ κατορθώσω νὰ περάσω τὴν Ἰουδαίαν χωρὶς νὰ μὲ ἀντιληφθοῦν οἱ Ρωμαῖοι. Διὰ τοῦτο θὰ σᾶς ἀκολουθήσω δι' ἄλλης ὁδοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐνοχοποιηθῆτε καὶ σεῖς, ἂν τυχὸν συλληφθῶ ἐγώ.»

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνεπαύθησαν ὀλίγον εἴς τι πανδοχεῖον, ἐξηκολούθησαν μαζὺ τὸν δρόμον των ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, καὶ ἐκεῖθεν ἐτράπησαν πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, ὅστις ἀπετέλει τὸ σύνορον μεταξὺ τῆς Ἰουδαίας, ἡ ὁποία ἦτο Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, καὶ τῆς Περαίας, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὸν Ἡρώδην. Καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου διέβησαν τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὁ δὲ Ἔσδρας ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ἰορδάνου, βαδίζων πρὸς τὴν Γαλιλαίαν. Ἐβιάζετο ὄχι μόνον νὰ ἴδῃ τὸν Γαλιλαῖον προφήτην, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπανεύρῃ τὰ τέκνα του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν εἶχε λάβει καμμίαν εἴδησιν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ἀλλ' ἤξευρεν ὅτι θὰ τὰ εὕρισκε διὰ μέσου τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ συγγενῶν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15ον

Ὁ υἱὸς τῆς χήρας ἐν Ναΐν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κύριλλος καὶ ἡ Εὐνίκη εἶχον τόσον ἑλκυσθῆ ἀπὸ τὴν προσωπικότητα καὶ διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας ἀνὰ τὴν Γαλιλαίαν, ἀφοῦ καὶ αἱ ἐργασίαι των ἐν Καπερναοὺμ εἶχον ὀλιγοστεύσει ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους.

Ἐξεκίνησαν λοιπὸν μαζὺ μὲ ἀρκετὸν πλῆθος, ἀκολουθοῦντες τὸν Διδάσκαλον ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον, ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν Του καὶ βλέποντες τὰ φιλάνθρωπα θαύματά Του.

Μετὰ ἀρκετὰς ἡμέρας ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν ἐπλησίασαν πρὸς τὴν μικρὰν κωμόπολιν Ναΐν.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν πύλην τῆς κωμοπόλεως ἠναγκάσθησαν νὰ σταθοῦν καὶ νὰ παραμερίσουν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, διότι ἐκείνην τὴν στιγμὴν μία πολυπληθὴς κηδεία ἐξήρχετο προχωροῦσα ἀργὰ ἀπὸ τὴν πύλην. Ὁ νεκρὸς ἦτο μονογενὴς υἱὸς μιᾶς χήρας. Αὕτη ἠκολούθει κλαίουσα καὶ ἐξηντλημένη τὸ φέρετρον τοῦ ἀγαπητοῦ της, ἦτο δὲ τόσον τραγικὴ ἡ συμφορά της, ὥστε σχεδὸν ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ναΐν ἐκ συμπαθείας παρηκολούθει τὴν κηδείαν.

Ἡ θλιβερὰ πομπὴ ἐπροχώρησε καὶ ἐπὶ τέλους τὸ φέρετρον ἔφθασεν εἰς τὸ

σημεῖον, ὅπου ἐστέκετο ὁ Ἰησοῦς. Ἐκεῖνος τότε προχωρήσας δύο βήματα εἶπε μὲ ἔκφρασιν βαθείας εὐσπλαγχνίας πρὸς τὴν δυστυχῆ μητέρα:

—«Μὴ κλαῖε!»

Καὶ στραφεὶς ἀμέσως πρὸς τὸ φέρετρον, τὸ ἤγγισε, καὶ οἱ βαστάζοντες αὐτὸ ἐστάθησαν. Ὁλόκληρον τὸ πλῆθος ἐσταμάτησεν, οἱ θρῆνοι τῶν πενθούντων διεκόπησαν, ἐπῆλθε βαθεῖα σιωπή. Μετὰ μίαν στιγμήν, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ:

—«Νεανίσκε, σοὶ λέγω, σηκώθητι!»

Ὁ νεκρός, ὅστις ἦτο ἐξηπλωμένος ἐπάνω εἰς τὸ φέρετρον, ἀνεκάθισε καὶ προσέβλεψε τὴν μητέρα του, ἥτις ἐστάθη ἀπολιθωμένη ἐκ τῆς συγκινήσεως, μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας, ὡς ἐὰν δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τὴν μαρτυρίαν τῶν ὀφθαλμῶν της. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, λαβὼν τὸν ἀνεστημένον νεκρὸν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἐβοήθησε νὰ σταθῇ ὄρθιος καὶ τὸν ὡδήγησε πρὸς τὴν μητέρα του, ἥτις σχεδὸν λιπόθυμος τὸν ἐνηγκαλίσθη.

Ἀκόμη μία στιγμὴ νεκρικῆς σιωπῆς καὶ ἔπειτα ἀλαλαγμὸς μέγας ἠγέρθη μεταξὺ τοῦ πλήθους:

—«Προφήτης! προφήτης μέγας! Ὁ Θεὸς ἐπεσκέφθη τὸν λαόν Του!»

Καὶ φόβος εὐσεβὴς κατέλαβεν ἅπαντας διὰ τὸ ἐκπληκτηκὸν θαῦμα, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ὁ Κύριλλος καὶ ἡ Εὐνίκη ἐπέστρεψαν εἰς Καπερναούμ, διότι ἔπρεπε νὰ ἐπαναλάβουν τὰς ἐργασίας των. Διηγοῦντο δὲ μὲ ἱερὸν ἐνθουσιασμὸν εἰς τοὺς φίλους των τὰ ὅσα εἶδον κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον περιοδείαν των μὲ τὸν Διδάσκαλον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἰησοῦς ἐπροχώρει διὰ μέσου τῆς Γαλιλαίας, διδάσκων καὶ κηρύττων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα συνέρρεον παντοῦ ὅπου ἐπήγαινε. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν διάβασίν του ἐκ Ναΐν, ἐκήρυττεν, ὡς συνήθως, εἰς πυκνὸν ἀκροατήριον εἰς ἕνα εὐρὺ λειβάδιον πλησίον τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Αἴφνης ἐκ τῆς πρώτης γραμμῆς τῶν ἀκροατῶν τρεῖς ἄνδρες ἐπροχώρησαν πρὸς τὸν Διδάσκαλον, ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ τοῦ ὁμιλήσουν. Ἦσαν ἰσχνοὶ καὶ ἡλιοκαεῖς, ἐφόρουν δὲ σανδάλια ἐφθαρμένα ἀπὸ μακρὰν πεζοπορείαν, καὶ ἐνδύματα τρίχινα, ὅπως τὰ τῶν Ζηλωτῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐρήμου, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἐν γένει ἔτρεφε πολὺν σεβασμόν.

Ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ξένους νὰ τὸν πλησιάζουν, τοὺς ἔκαμε νεῦμα νὰ ὁμιλήσουν. Καὶ ὁ γεροντότερος τῶν τριῶν εἶπεν:

—«Μᾶς ἔστειλεν ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ σὲ ἐρωτήσωμεν, Σὺ εἶσαι ὁ ἐρχόμενος Μεσσίας, ἢ πρέπει νὰ περιμένωμεν ἄλλον;»

Καὶ ὁ Ἰησοῦς, μὲ τὸ γλυκὺ μειδίαμά του, ἀπεκρίθη:

—«Πηγαίνετε καὶ εἴπατε εἰς τὸν Ἰωάννην ὅσα ἠκούσατε καὶ εἴδατε, τόσας ἡμέρας ποῦ μὲ παρακολουθεῖτε. Τυφλοὶ ἀναβλέπουν καὶ χωλοὶ περιπατοῦν· λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουν· νεκροὶ ἀνασταίνονται καὶ πτωχοὶ ἀκούουν τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις δὲν σκανδαλισθῇ εἰς ἐμέ!»

Καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες, ἀφοῦ προσεκύνησαν βαθέως, ἐστράφησαν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀπεμακρύνθησαν· οἱ ἄλλοι παρεμέρισαν διὰ νὰ τοὺς κάμουν τόπον διὰ νὰ φύ-

γουν. Ὅταν ἐξῆλθον πλέον ἀπὸ τὸ πλῆθος, ὁ εἷς ἐκ τῶν τριῶν ἐστάθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους δύο:

—«Πηγαίνεται σεῖς εἰς τὸν Προφήτην, διότι εἶσθε μαθηταί του, καὶ εἴπατέ του ὅ,τι σᾶς εἶπεν ὁ Διδάσκαλος. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω εἰς Καπερναούμ. Πιστεύω ὅμως νὰ συναντηθῶμεν πάλιν συντόμως.»

Καὶ οὕτως ἐχωρίσθησαν καὶ Ἔσδρας ὁ Ὁπλοποιὸς ἐστράφη πρὸς βορρᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16ον

Ἡ ἐξηραμένη χεὶρ τοῦ Ἔσδρα.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἦτο Σάββατον, καὶ ἀπὸ ἐνωρὶς οἱ κάτοικοι τῆς Καπερναοὺμ ἦσαν ἐπὶ ποδός, διότι ἐνώσθη ὅτι ὁ Ναζωραῖος προφήτης εἶχεν ἐπιστρέψει ἀφ᾽ ἑσπέρας καὶ θὰ ἐκήρυττεν εἰς τὴν συναγωγήν. Καὶ ὅλοι οἱ πάσχοντες ἀπὸ τὰ περίχωρα ἤρχισαν νὰ συναθροίζωνται ἐκεῖ, μαζὺ μὲ τοὺς ὑγιεῖς.

Ὁ Κύριλλος καὶ ἡ Εὐνίκη ἐξεκίνησαν καὶ αὐτοὶ ἐνωρίς, διὰ νὰ καταλάβουν θέσεις εἰς τὴν συναγωγήν, ὁ μὲν Κύριλλος κάτω μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, ἡ δὲ Εὐνίκη ἐπάνω εἰς τὸν γυναικωνίτην. Ὅλοι ἐμβαίνοντες εἰς τὴν συναγωγὴν ἀφήρουν τὰ σανδάλιά των. Ἡ συναγωγὴ ταχέως ἐγέμισεν ἀσφυκτικῶς ἀπὸ τὸ πλῆθος. Ὁ Ἰησοῦς ἐμβῆκε καὶ αὐτὸς καὶ τῷ ἐδόθη θέσις τιμητική, πλησίον εἰς τὸν ἄμβωνα. Ἡ Εὐνίκη ἀπὸ τὸν γυναικωνίτην παρηκολούθει μὲ μεγάλην προσοχὴν τὸ θέαμα. Εἶδεν ἐκεῖ εἰς ἓν μέρος συγκεντρωμένους τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸν ραββῖνον Ἰσαὰκ ἐκ Κανᾶ. Ὅλοι αὐτοὶ ἐκύτταζον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐπρόσεχον τὰς κινήσεις του, διότι εἶχον ἀρχίσει νὰ ἀνησυχοῦν διὰ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ θαύματά του· τοῖς ἐφαίνετο ὅτι ἐδίδασκε πολλὰς καινοτομίας καὶ ἐφοβοῦντο μήπως παρασύρῃ τὸν λαὸν μακρὰν τοῦ Νόμου καὶ τῶν αὐστηρῶν διατάξεων αὐτοῦ, εἰς νέον κύκλον ἰδεῶν.

Ἡ Εὐνίκη διέκρινε τὸν Κύριλλον ὄπισθεν τοῦ ραββίνου Ἰσαάκ. Αἴφνης ἡ καρδία της ἐστάθη καὶ ἀνετινάχθη ὅλον της τὸ σῶμα, διότι ὄπισθεν τοῦ Κυρίλλου εἶδε μίαν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώρισεν ὡς τοῦ πατρός της! Ὁ Κύριλλος δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα του, ἂν καὶ ἵσταντο τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε σχεδὸν ἤγγιζον ὁ εἷς τὸν ἄλλον.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Ἰησοῦς ἐγερθεὶς ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Νόμου τὴν ὡρισμένην περικοπὴν τῆς ἡμέρας. Ἔπειτα, ἀφοῦ ἀπέδωκε πάλιν τὸ Βιβλίον εἰς τὸν ὑπηρέτην, περιέβλεψεν εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ ἰδὼν τὸν Ἔσδραν, λέγει πρὸς αὐτόν:

—«Προχώρησε ἐδῶ εἰς τὸ μέσον!»

Καὶ ὁ ρωμαλέος ὁπλοποιὸς διασχίζων τὸ πλῆθος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ Διδασκάλου. Ὁ Κύριλλος μόλις τότε εἶδε τὸν πατέρα του καὶ ἐξέβαλεν ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως· ἐκινήθη διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀλλ᾽ ὁ ραββῖνος Ἰσαὰκ τὸν συνεκράτησε. Καὶ ὁ νεανίας ἔμεινεν ἀκίνητος, παρακολουθῶν μὲ ἄφατον συγκίνησιν τὴν συνάντησιν τοῦ πατρός, τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπα, καὶ τοῦ Διδασκάλου, τὸν ὁποῖον εἶχε μάθει πλέον νὰ σέβεται ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

—***Ἐθνικὴ Ἕνωσις Κοινωνικῆς Ἀναπλάσεως.*** Διὰ Ν. Διατάγματος, δημοσιευθέντος κατ' αὐτάς, ἐθεσπίσθησαν τὰ ἑξῆς :

Ἄρθρον 1. Συνιστᾶται ὀργάνωσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνικὴ Ἕνωσις Κοινωνικῆς Ἀναπλάσεως» μὲ ἕδραν τὰς Ἀθήνας. Αὕτη, ἀποτελοῦσα νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Κράτους, ἀσκουμένην διὰ τῆς ὑπηρεσίας Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 2. Σκοπὸς τῆς ὀργανώσεως ταύτης εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ διαπαιδαγώγησις καὶ ἀνάπλασις τοῦ Λαοῦ.

Ἄρθρον 3. Μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ὁρίζονται :

Α'.) Ἡ ὑπόδειξις καὶ λῆψις παντὸς μέτρου συντελοῦντος εἰς τὴν ὑγιᾶ καὶ ἠθικὴν διάπλασιν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας καὶ κοινωνίας ἐν γένει. Εἰδικώτερον δέ :

1) Ἡ δι' ἐντύπων, φυλλαδίων. βιβλίων, δημοσιευμάτων ἐν γένει, ὁμιλιῶν, διαλέξεων καὶ μαθημάτων, διάδοσις παρὰ τῷ λαῷ ἠθικοπλαστικῶν ἀρχῶν.

2) Ἡ ἵδρυσις καταλλήλων ἐντευκτηρίων (λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν), λουτρῶν, νυκτερινῶν σχολῶν, παιδικῶν ἐξοχῶν, γυμναστηρίων καὶ παρομοίων ἄλλων κέντρων ψυχαγωγίας τοῦ μαθητοῦ, τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ἐργάτου.

3) Ἡ παροχὴ σχολικῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης (καταλλήλων βιβλίων, πινάκων, ὀργάνων, κλπ.) ὡς ὡς ἐπίσης ἐνδυμάτων ἀπαραιτήτων, τροφίμων, κλπ. εἰς ἄπορα παιδία.

4) Ἡ ὀργάνωσις κινηματογραφικῶν καὶ θεατρικῶν παραστάσεων διὰ τοὺς μαθητάς, τοὺς στρατιώτας καὶ τὰς ἐργατικὰς τάξεις.

5) Ἡ προμήθεια κινηματογραφικῶν ταινιῶν (φυσιογνωσίας, πραγματογνωσίας, κ.λ.π.) ἔτι δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ ἐπιχωρίων τοιούτων (Πατριδογνωσίας, Ἐθνικῶν Ἠθογραφιῶν).

6) Ἡ προκήρυξις διαγωνισμῶν πρὸς συγγραφὴν ἀναγνωσμάτων, συγγραφήν, σκηνοθέτησιν καὶ παράστασιν θεατρικῶν ἔργων μετὰ χρηματικῶν ἐπάθλων.

Β'.) Τὰ δι' εἰδικῶν νόμων ἢ Διαταγμάτων ἀνατεθησόμενα αὐτῇ σχετικὰ ἔργα ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 4. Μέλη τῆς Ε. Ε. Κ. Α. εἶναι :

Α'.) Τὰ κάτωθι Σωματεῖα, Σύλλογοι ἢ Ἱδρύματα, τηρουμένης τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοδιοικήσεως αὐτῶν:

1) Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρός, 2) Ἐρυθρὸς Σταυρὸς Νεότητος, 3) Πατριωτικὸν Ἵδρυμα Περιθάλψεως, 4) Γενικὴ Ἑταιρία προστασίας παίδων καὶ ἐφήβων, 5) Φιλολογικὸς Σύλλογος «Παρνασσός», 6) Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ἑλληνίδων, 7) Λύκειον Ἑλληνίδων, 8) Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, 9) Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, 10) Μακεδονικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία, 11) Σύλλογος Ἱδρυτῶν Ἑλληνικῶν Ἰδιωτικῶν Ἐκπαιδευτηρίων, 12) Σῶμα Ἑλλήνων Προσκόπων, 13) Ἑταιρία Φίλων Λαοῦ, 14) Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία, 15) Χριστιανικὴ Ἀδελφότης Νέων, 16) Πειραϊκὸς Σύνδεσμος, 17) Σύλλογος Ἐθνικῆς Λογοτεχνίας καὶ Καλλιτεχνίας, 18) Ἑταιρία Ἑλλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων, 19) Ἕνωσις Ἀθλητικῶν Σωματείων, 20) Σύνδεσμος Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν, 21) Ἐθνικὸς Σύνδεσμος, 22) Σύλλογος κρατουμένων γυναικῶν καὶ ἀνηλίκων, 23) Ἐκπαιδευτικὴ Ἕνωσις ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀγωγῆς καὶ γλώσσης, 24) Ἕνωσις Ἐφέδρων Ἀξιωματικῶν, 25) Σύνδεσμος Διευθυντῶν Ἐφημερίδων, 26) Ἕνωσις Συντακτῶν, 27) Ὅμιλος Φίλων τῶν Ἀθηνῶν.

Ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω Σωματείων, Συλλόγων ἢ Ἱδρυμάτων ἐκπροσωπεῖται παρὰ τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τῆς Ε.Ε.Κ.Α. δι' ἑνὸς μέλους, ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μελῶν τῆς Ε.Ε.Α.Κ. δύνανται, ἀποφάσει τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς μέλη καὶ ἄλλα συναφῆ Σωματεῖα, Σύλλογοι ἢ Ἱδρύματα.

Δι' ὁμοίας ἀποφάσεως ἡ Γενικὴ Συνέλευσις δύναται νὰ διαγράψῃ μέλη, ἐὰν διὰ τῆς ἐν γένει δράσεως αὐτῶν ἀντιστρατεύωνται τοὺς σκοποὺς τῆς Ε.Ε.Α.Κ.

Β΄.) 1) Ἓν μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑποδεικνυόμενον ὑπ' αὐτῆς.

2) Τρεῖς καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, εἷς τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τρεῖς Ἀκαδημαϊκοί, ὑποδεικνυόμενοι ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω Ἱδρυμάτων.

3) Πέντε ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὁριζόμενοι ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργῶν μετὰ πρότασιν τῆς Διευθύνσεως Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους.

4) Εἷς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τῆς διοικήσεως αὐτῆς.

5) Ἰδιῶται τὸ πολὺ μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέσσάρων, διοριζόμενοι διὰ διαταγῆς τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, μετὰ πρότασιν τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους.

Ἡ θητεία τῶν ὡς ἄνω μελῶν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ὁρίζεται διετής.

Ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως δέον νὰ ἦναι πολῖται Ἕλληνες.

Ἄρθρον 5. Ὄργανα διοικήσεως τῆς Ε.Ε.Κ.Α. εἶναι : 1) Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις. 2) Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον. 3) Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπή.

Ἄρθρον 6. Ἔργα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως εἶναι : α΄΄) Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, β΄.) Ἡ ἐγγραφὴ ἢ διαγραφὴ μελῶν τῆς Ε.ΕΚ.Α. γ΄) Ἡ ἔγκρισις τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ τῆς Διαχειρίσεως, δ΄) Ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος γενικὴ κατεύθυνσις τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε.Ε.Κ.Α. ε΄.) Ὅλα ὅσα ἤθελον ἀνατεθῆ αὐτῇ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 7. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις συνέρχεται τακτικῶς δὶς τοῦ ἔτους (Ἀπρίλιον καὶ Νοέμβριον), ἐκτάκτως δὲ ὁσάκις ἤθελε παραστῆ ἀνάγκη, ἀποφάσει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίολ καὶ προσκλήσει τοῦ Προέδρου αὐτοῦ, ἢ κατόπιν ἐγγράφου αἰτήσεως πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ 1)4 τοὐλάχιστον τῶν μελῶν αὐτῆς. Ἐν τῇ αἰτήσει δέον ν' ἀναφέρωνται οἱ λόγοι τῆς συγκλήσεως καὶ τὰ συζητητέα θέματα. Ἡ πρόσκλησις γίνεται τὸ βραδύτερον ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως.

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις καθ' ἑκάστην σύνοδον αὐτῆς καὶ πρὸ πάσης συζητήσεως ἐκλέγει μεταξὺ τῶν μελῶν της τὸ Προεδρεῖον της, ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑνὸς ἀντιπροέδρου καὶ 2 γραμματέων.

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ ἐφόσον παρίστανται ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν της τὰ ἡμίση πλέον ἑνός, ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐπιτεύξεως τῆς ἀπαρτίας ταύτης, συγκαλεῖται ἐντὸς 15 τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἐκ νέου, ὁπότε θεωρεῖται ἐν ἀπαρτίᾳ ἐὰν παρίσταται τὸ 1)3 τῶν μελῶν αὐτῆς.

Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται πάντοτε κατὰ πλειονοψηφίαν τῶν παρόντων, ἐν ἰσοψηφίᾳ ἐπικρατούσης τῆς ψήφου τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Ἄρθρον 8. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτίζεται ἐξ ἕνδεκα μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως διὰ μίαν διετίαν.

Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου 7 μὲν δέον νὰ προέρχονται ἐν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐν ἄρθρῳ 4 παραγρ. Α΄. μελῶν τῆς Ε.Ε.Κ.Α. 4 δὲ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ παρ. Β΄. τοιούτων.

Ἄρθρον 9. Ἔργα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι :

1) Ἡ ἐπιδίωξις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ τῆς Ε.Ε.Κ.Α. ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος, τοῦ κανονισμοῦ καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. 2) Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προεδρείου αὐτοῦ. 3) Ἡ σύστασις τοπικῶν ἐπιτροπῶν κατὰ τὰ κατωτέρω ὁριζόμενα. 4) Ἡ κατάρτισις καὶ ὑποβολὴ εἰς τὴν Συνέλευσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ ἑκάστης χρήσεως. 5) Ἡ διάθεσις τῶν ὑπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ προβλεπομένων πιστώσεων. 6) Ἡ ἀπόφασις περὶ ἀποκτήσεως ἢ ἐκποιήσεως ἀκινήτων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τῆς Ε.Ε.Κ.Α. 7) Ἡ ἀπόφασις περὶ συνάψεως δανείων ἐν περιπτώσει κατεπειγούσης ἀνάγκης, καθιστώσης ἀδύνατον τὴν σύγκλησιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. 8) Ὅσα ἄλλα ἤθελον ἀνατεθῆ αὐτῷ διὰ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 10. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον συνέρχεται τοὐλάχιστον ἅπαξ τοῦ μηνός, θεωρεῖται δὲ ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅταν παρίστανται τοὐλάχιστον 7 ἐκ τῶν μελῶν του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπαραιτήτως δέον νὰ ᾖ ὁ πρόεδρος ἢ εἷς τῶν ἀντιπροέδρων, ἀποφασίζει δὲ κατὰ πλειονοψηφίαν τῶν δύο τρίτων (2/3) τῶν παρόντων.

Ἄρθρον 11. Τὸ Προεδρεῖον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τοῦ Προέδρου, 2 ἀντιπροέδρων, ἑνὸς Γενικοῦ Γραμματέως καὶ ἑνὸς Ταμίου, καὶ ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ κατ' ἔτος, ἀποτελεῖ τὴν Εκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ε.Ε.Κ.Α.

Ἄρθρον 12. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφασίζει μὲ πλειονοψηφίαν τοὐλάχιστον 3 ψήφων, συνεδριάζει δὲ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῶν πρὸς διεκπεραίωσιν ἔργων.

Ἄρθρον 13. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζει δὲ ἐπὶ ζητημάτων, ἡ ρύθμισις τῶν ὁποίων ἀνατίθεται αὐτῇ δυνάμει τοῦ Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 14. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκπροσωπεῖ τὴν Ε.Ε.Α.Κ. ἐνώπιον πάσης ἀρχῆς, παντὸς δικαστηρίου καὶ παντὸς τρίτου, ἀναπληρούμενος ἐν περιπτώσει κωλύματος ἢ ἀπουσίας ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου, τοῦ ὁριζομένου ἑκάστοτε ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 15. Πρὸς ἐνάσκησιν τῆς ἐν ἄρθρῳ 1 προβλεπομένης ἐποπτείας ὁ Διευθυντὴς τῆς ὑπηρεσίας Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς ἐκτελεῖ παρὰ τῇ Ε.Ε.Κ.Α. καθήκοντα Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου. Οὗτος δύναται νὰ μετέχῃ τῶν συνεδριάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Ἄρθρον 16. Πόροι τῆς Ε.Ε.Κ.Α.

1) Αἱ δι' εἰδικῶν νόμων καθορισθησόμεναι πρόσοδοι.

2) Αἱ ἐκ πασῶν τῶν ἐπιμελείᾳ τῆς Ε.Ε.Κ.Α. παραστάσεων, ἑορτῶν, διαλέξεων, ἐράνων ἢ ἐκθέσεων εἰσπράξεις, ὡς καὶ αἱ ἐκ παιδικῶν κινηματογραφικῶν ἢ θεατρικῶν τοιούτων πρόσοδοι.

3) Πᾶσα δωρεὰ δημοσίων, δημοτικῶν, ἰδιωτικῶν ἱδρυμάτων ἢ ἀτόμων κ.λ.π.

4) Πᾶν τυχὸν ἀφιέμενον κληροδότημα.

Ἄρθρον 17. Ἡ Ε.Ε.Κ.Α. ἀλληλογραφεῖ γενικῶς ἄνευ οὐδενὸς τέλους.

Ἄρθρον 18. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ὅπου κρίνει τοῦτο ἀναγκαῖον, δύναται δι' ἀποφάσεώς του νὰ συγκροτῇ τοπικὰς ἐπιτροπάς, καταρτιζομένας ἐφόσον τοῦ εἶναι δυνατὸν ἐξ ἀντιπροσώπων Σωματείων, δημοσίων λειτουργῶν καὶ εὐϋπολήπτων πολιτῶν.

Ἡ ἁρμοδιότης καὶ τὰ ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν ἐκτελεστέα ἔργα καθορίζονται ὁμοίως δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, πρὸς τὸ ὁποῖον αὗται καὶ λογοδοτοῦσιν.

Ἄρθρον 19. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Ε.Ε.Κ.Α. κανονισθήσονται διὰ Γενικοῦ Κανονισμοῦ, συντασσομένου ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐγκρινομένου διὰ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Κανονισμοῦ ἡ πρόσληψις τοῦ προσωπικοῦ καὶ ὁ τρόπος τῆς διοικήσεως ὡς καὶ τῆς διαχειρίσεως, ἀποφασίζονται ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 20. Κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ε.Ε.Κ.Α. διορίζονται διὰ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.